Studenty Dienos

Edward Ostkrotowski 1947

1948

1-2

TURINYS

Psl.

J. Aistis — Gegužinės 1
* * * — Lietuvių katalikų studentų atsišaukimas į pasaulio inteligentiją 2
Redakcija — Į kuriančiuosius 2
Pranas Karuža — Keturi eilėraščiai 3
Pranas Gaidamavičius — Žmogaus transfiguracija . 4
H. W. Longfellow — Potvynis (vertė A. Gricius) 5
Vincas Jonikas — Benamio Dievo pėdsakais 8
St. Neverdauskas — Bedievybė kaip likimas 10
Aloyzas Baronas — Vagis 11
Pr. Kozulis — Žiema 16
Br. Zumeris — Lietuvių tautos vaidmuo kovoje su vokišku Drang nach Osten 17

RELIGINĖS IR KULTŪRINĖS VEIKLOS PASAULY

A. Kepalas — Pax Romana suvažiavimai Louvaine ir Spa 19
Silvius — Aistis ir Brazdžionis pas grafologą 21
* * * — Tavo dorybė — kito yda 22

STUDENTŲ GYVENIMAS TREMTYJE

Klevūnas — Žiemos stovykla Hohenschwangau 23
A. L. — Korp! „Grandis" suvažiavimas 24
Jonas Žemaitis — Dviguba šventė Frankfurto draugovėje 25
* * * — Bolševikinis švietimas — Farsas ir tragedija . . . 25
J. — Negrąžinami nuostoliai Lietuvos mokslo įstaigoms . . . 26
Vacys — Metinė šventė Tübingene . . . . . 26—27
Stasys Galinis — Würzburgo Draugovė 27
Stebetojas — Eichstäto Draugovė 27
* * * — Skersvėjis 28

DAILĖS DARBAI IR NUOTRAUKOS

Euardas Krasauskas — Studentų Dienos (viršelių pirmas puslapis)
A. Vaičaitis — Laimės link (viršelių ketvirtas puslapis)
Sigitas Nenorta — Gegužinės (eilėraščio iliustracija) . 1
Sigitas Nenorta — Kas gi ten aukso spindulius beria (lino raižinys) 3
Sigitas Nenorta — Vergas (lino raižinys) 3
Sigitas Nenorta — Vinjetės 1, 11, 23 ir 28 puslapiuose
V. Anykštis — Nuotraukos 6, 15 ir 26 puslapiuose
Tekste 25 iliustracijos ir reprodukcijos

Studentų Dienos

NEPERIODINIS STUDENTŲ ŽURNALAS

Atsakomasis redaktorius — SIGITAS NENORTA ✱ Redaktorius — JONAS RIMEIKIS ✱ Redakcijos ir administracijos adresas: Sigitas Nenorta, München 22, Emil-Riedel-Str. 18/I ✱ Šį numerį išleido „ŽALGIRIS" Schweinfurte ✱ Spausdinta Schweinfurter Druckerei und Verlagsanstalt G. m. b. H.
With approval of PC IRO printed at Schweinfurter Druckerei und Verlagsanstalt G. m. b. H

STUDENTŲ DIENOS

1948 BIRŽELIS — LIEPA Nr. 1-2 (4-5)

GEGUŽINĖS

J. Aistis

Raškydami žiedelį alei viena,
Bandydami pralenkt vieni kitus
Bėgiodavom žibuoklių po slaitus
Braidydavom šlapokšnūnose purienų.

Ir laipiojom ievas žiedų nukartas -
Apsvaigusys jaunyste ir kvapu,
Grožėjomės žolynu ir lapu
Bėgiodami galibaukes neartas...

Tekliojoje tarp vasko ir žiedų
Jaukaus, slaptingo kvapo ir maldų
Stovėjo Dievo Motina pamynus

Po kojų mėnesį ir žalio narsą,
Tebėdama jaunimo veido varsą,
Vargų palaužtą seną ir žolynus...

Villefranche-sur-Mer
1945 Gegužės 14 d.
Iš „Nemuno ilgesys"

LIETUVIŲ KATALIKŲ STUDENTŲ

ATSIŠAUKIMAS

Į PASAULIO INTELIGENTIJĄ

Šis Studentų Ateitininkų atsišaukimas yra išsiuntinėtas į įvairius užsienio laikraščius ir, pagal turimas žinias, jau daug kur atspausdintas. Jų tarpe ir „La croix", viename didžiausių Prancūzijos katalikų laikraščių.

Mes, studentai ateitininkai, š. m. kovo mėn. 2—5 d. d., susirinkę į visuotinį sąjungos atstovų suvažiavimą Hohenschwangau, Bavarijoje, šia rezoliucija nutarėme kreiptis į pasaulį.

Nenorime aiškinti, kad inteligentijos reikšmė tautai yra labai didelė. Ji vadovauja visam religiniam, kultūriniam, politiniam ir ūkiniam tautos gyvenimui. Tai gerai supranta ir didesnėje Europos dalyje šiandien siaučiąs komunizmas. Todėl inteligentija yra didelė kliūtis jo planų vykdymui ir, įsigalėjus komunizmui bet kuriame krašte, vienas iš pirmųjų uždavinių yra sunaikinti tos tautos inteligentiją.

1940 m. birželio mėn. 15 d. bolševikų divizijos užgrobė Lietuvą ir kitas Pabaltijo valstybes. Lietuvių inteligentija, išauklėta Vakarų krikščioniškoje kultūroje ir būdama daugiausia katalikiška, rusų atneštoms komunizmo idėjoms pasipriešino. Šis inteligentijos pasipriešinimas komunistams buvo kliūtimi vykdyti savus planus. Todėl visoje Lietuvoje prasidėjo inteligentų žudymas, kalinimas, į Sibirą trėmimas. Ypač skaudžiai šios nelaimės buvo paliesti krikščioniškų pažiūrų visuomenės veikėjai bei intelektualai.

1941 m. prasidėjus vokiečių — rusų karui, Lietuvą užėmė vokiečiai. Naciai, panašiai kaip ir sovietai, greitai pripildė kalėjimus ir koncentracijos stovyklas lietuviais. Vien vokiečių konc. stovyklose kalėjo 29.500 lietuvių, daugiausia inteligentų. Didelė dalis šitų kalinių buvo žiauriausiais būdais nužudyta.

Galutinai žlugus nacių režimui Vokietijoje, buvo atidaryta konc. stovyklų, kalėjimų bei fabrikų užtvaros, iš kurių išėjo tūkstančiai iškankintų tautiečių. Išėjo jie be šeimų, be giminių, be turto ir kartu be tėvynės, nes iš nacių vergijos jinai vėl pateko į bolševizmo rankas.

Jau treji metai, kai tie patys žmonės, pasipriešinę bolševikų ir nacių terorui, fiziškai ir dvasiniai skursta bei nyksta DP stovyklose, negalėdami dirbti savos profesijos darbo ir duoti įnašo Vakarų Europos kultūrai, o tremties lietuvių studentija, galėjusi patekti į Vokietijos universitetus, tęsia savo mokslą ypatingai blogose sąlygose.

Kai kurios Vakarų Europos ir užjūrio valstybės leidžia negausiam tremtinių skaičiui imigruoti. Bet visos jos įsileidžia tik jaunus, stiprius vyrus ir mergaites sunkiems fiziniams darbams. Ieškoma tik raumenų jėgos, o inteligentinės pajėgos niekur nėra pageidaujamos. Katalikiškosios Lietuvos inteligentija, jos studentija, o su ja ir visa tauta, pasmerkta žlugti. Tėvynėje ją baigia žudyti bei tremti rusai, o tremtyje — nepalankios gyvenimo sąlygos.

Lietuvių studentų ateitininkų atstovų suvažiavimo dalyviai, apsvarstę liūdną lietuvių tautos bei jos inteligentijos likimą, nutarė kreiptis į viso kultūringojo pasaulio inteligentiją, prašydami neleisti žūti lietuvių tautai ir jos inteligentijai. Mes prašome imtis visų galimų priemonių, kad žiaurus bolševikų teroras Lietuvoje pagaliau pasibaigtų.

Neleiskite žudyti nekaltų, laisvę mylinčių Lietuvos sūnų ir dukterų. Padėkite mums, skurstantiems DP stovyklose Vokietijoje ir paremkite mus kovoje prieš komunizmo terorą, naikinantį mūsų tautą ir gresiantį visai Europai.

Nepalikite mūsų vienų šitoje sunkioje kovoje, kovoje už visų pavergtųjų tautų nepriklausomybę, už teisingumą ir laisvę visame pasaulyje, už žmogaus ir tautų teises.

Kenčianti lietuvių tauta laukia jūsų paramos.

(Seka 180 suvažiavimo atstovų parašų.)

Į KURIANČIUOSIUS

Atnaujindami šio laikraščio leidimą tremtyje, mes norime tęsti jo pradėtąją vagą Lietuvoje. Atsižvelgiant į visiškai skirtingas aplinkybes ir padėtį, kurioje gyveno mūsų studentija Lietuvoje, aišku, ir šio laikraščio pobūdis turės būti atatinkantis šių dienų dvasiai ir tikrovei.

Mes norėtume, kad jo puslapiuose atsiskleistų amžinasis jaunystės nerimas, ieškojimas ir džiaugsmas kelyje į Didžiąją Tiesą, atšviestas ir išreikštas moderniškojo žmogaus pasauliu.

Todėl mes kreipiamės į visus, esančius šitame kelyje ir jaučiančius būtinumą išreikšti save žodžiu ar vaizdu, žiūrėti į šitą žurnalą, kaip į nematomą artimų žmonių buvimą ir ieškojimą drauge.

Nenustatydami iš anksto griežtai apibrėžtos ir siauros linijos, bet stengdamiesi kiek galima daugiau palikti laisvės, kad laikraštis įmanomai daugiau atneštų naujo ir atšviestų gyvą ir platų žmogiškosios tikrovės paveikslą, etine šio laikraščio norma bus laikoma visa tai kas sąmoninga ir pikta valia neprieštarauja Kristaus mokslui ir krikščioniškai moralei.

Laikraštis apsiribos straipsniais iš dvasinių mokslų srities ir estetine kūryba.

Estetinei kūrinių išraiškai pageidaujama kiek galima daugiau vidujinės rimties (įsijautimo į kūrinį prasme) ir originalumo.

Mes nuoširdžiai prašome atsiliepti visus kuriančiuosius į mūsų kvietimą ir kaupti iš lėto šiame žurnale bruožus n a u j a j a m ž m o g u i (apie kurį mes dar vis svajojam!) ir naujajai, mūsų išsvajotai L i e t u v a i, tokiai, kokia ji mums nušvito šiandien tremtyje — iš tolo...

REDAKCIJA

PRANAS KARUŽA

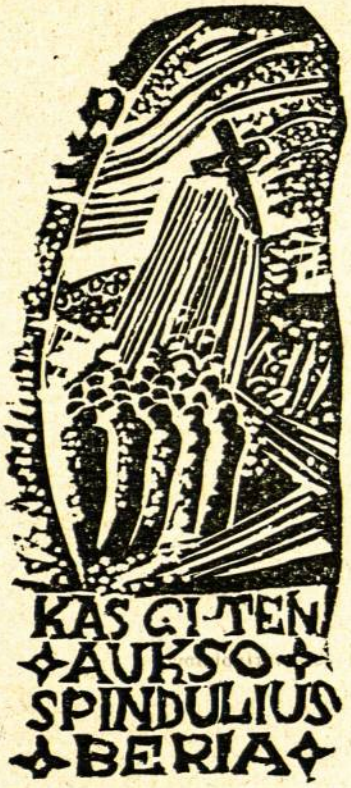

Ieškantis

Dar nepalik manęs... Kaip žuvusio... Kaip vieno
sunkiuose šešėliuose nugrimzdusio
visa siela...
Aš pažinau jau daug ką... ir mano sunkios dienos
grįžta palengva į auką... ir į rimtį —
į sunkų vaikišką atsidavimą su visa siela...

Dar nepalik manęs... Ir nenueik viena su ašaroms,
lyg atidavusi beviltei nakčiai paskutinę auką...
Juk Tu žinai: mano siela
tokia sunki ir skendinti šešėliuos... Ir pavasaris
joje lėtai be galo švinta... kaip per skurdų lauką
erdvių gelmėj nugrimzdusi šviesa...

Nakties peisažas

Mėlynos ir tylios gilumos
Nakties šviesoj vos plazda stingstančiom vilnim,
Ir palmė, virš vandens į žydrumą iškilus,
Tokia nežemiškai svajinga ir kilni,

Lyg tik šiąnakt pabudus moteris iš kūdikystės...
Savy pajutus tylų džiaugsmą žvelgti į žvaigždes...
Lyg didelė, balta gėlė į žydrumas pražysta
Keistu šiurpu ir liūdnumu atvyrančios širdies...

Prarastam draugui

Tau būsiu svetimas... Tau amžinai aš būsiu svetimas;
Tu jau niekuomet kelio į mane nerasi;
Tau atsivers tik sunkios ir beprasmės platumos
Ir bus daugkart negyvos ir bedvasės.

Nes mūs keliai praėjo naktyje pro šalį,
Ir mūsų žvilgsniai buvo vieniši ir žvilgsniai sau...
O aš ieškojau! Aš ieškojau v i e n o kelio...
Vieno kelio-neišsakomai šviesaus...

Nakties ritmas

Lyg pavargusių kareivių žingsniai, —
Lyg be galo daug kareivių tamsoje...
Taip kažkas manoj krūtinėj tvinksi,
Taip lietus akmenyse...

Lyg daina išvargusio bekraščiai balso —
Kūdikį supuojant nakčiai,
Taip kažkas naktyje tolsta...
Tolsta... Gęsta...

ŽMOGAUS TRANSFIGURACIJA

PRANAS GAIDAMAVIČIUS

1. Žmogus — numeris

Jau ne vienas amžius yra praslinkęs žmogui bejieškant. Jei jo jieškojimo horizontas praeity ribojosi daugiau objektiniu pasauliu, tai šiandien jo jieškantis žvilgsnis persikėlė savin: žmogus panūdo jieškoti savęs. Ir tai ne dėl to, kad daiktinis horizontas būtų ištirtas ir suprastas, ne dėl to kad jis čia būtų priėjęs neperkertamą liniją. Daiktinio pasaulio galimybės toli gražu nėra užsiraukusios, jos net žymiai paplatėjusios (atominė energija! . . .). Ir vis dėl to žmogaus svarstymų svoris linksta savin. Tirdamas objektinį pasaulį, jis nepasiekia savęs, — atrasdamas daiktą, jis pameta save. Tasai savęs nesuradimas ir kamuoja žmogų. Tiesa, jis nerimsta, negalėdamas įsiskverbti į kai kuriuos daiktinio pasaulio slėpinius, tačiau jis daug daugiau kenčia neįspėdamas savo vidaus mįslės. Šis nerimas ir verčia žmogų išplėsti savo jieškojimą, jį nukreipiant daugiau į save. Iš tų jo pastangų ir yra gimusi antropologiją, pasinešusi dėti pagrindinę priegaidę ant žmogaus, nes žmogus išėjo atrasti savęs.

Deja, jieškojimo rezultatai lig šiol nėra patenkinami. Atmetus sėkmingus galvos smegenų ir pan. matavimus, kurių precizija nesugriaunama, nedaug kas liks iš to naujo antropologinio jieškojimo. Tiesa, netrūko ir netrūksta stipriausių protų, besistengiančių nusileisti į pačias žmogaus vidines gelmes ir grįžti iš ten su apčiuopiamais radiniais. Deja, tie radiniai ligšiol negali pretenduoti į autentiškumą. Tą gerai mato patys jieškojimo vadovai ir nesiliauja nertis iš naujo savin, jieškodami autentinių radinių — autentinės šviesos.

Belaukiant jieškojimo prošvaistės, pasigirsta jau nevilties balsų: nerandam! Pasirodo, žmogaus mįslė yra didesnė, nei pradžioj manyta, o dengianti tamsa tirštesnė, pro kurią neprasiveržia plika žmogaus akis. Ir taip prieita šiandien prie tiesiai parbloškiančio atsako: žmogus, kaip ir visa būtis, yra niekas, kuris betgi egzistuoja. Jei heideggerinė filosofija laikė savo autentiniu radiniu „Sein zum Tode", tai josios tęsėjai — absoliutinį nieką (J. P. Sartre). Taip tas žmogaus savęs jieškojimas atvedė jį prie visiško savęs paneigimo, autentinės prasmės netekimo ir absoliutinio absurdo.

Arthur Koestler, kuris moka pagauti idėjinį žmogaus veidą, savo garsiojoj knygoj „Le zero et l'infini" vaizduoja įžymų raudonosios revoliucijos opozicinį vadą Roubachof. Šis, kovojęs dėl savaip suprantamo idealo, ilgai kalintas ir pagaliau teismo pasmerktas mirti, savo paskutinėj kalboj sako:

> „Pilieti Prezidente, kalbu paskutinį kartą savo gyvenime. Opozicija yra sutriuškinta ir išnaikinta. Kai klausiu save šiandien: „Kodėl tu miršti?", — jaučiuos absoliutinio nieko akyvaizdoj. Nebūtų nieko, dėl ko vertėtų mirti, jei būtų mirštama neapgailėjus ir nesusitaikius su Partija ir Sąjūdžiu" (p. 277).

Taip liko žmogus nužmogintas tiek filosofinio jieškojimo, tiek politinių doktrinų. Jis liko bevardis: jam pavadinti užtenka numerio arba netgi nulio. Vietoj žmogaus mįslės atradimo ir įvertinimo atėjo jo sudaiktinimas.

2. Žmogaus atvertybinimas

Nevisas yra toks negatyvinis žmogaus jieškojimas. Yra pastangų, kurios tą jieškojimą pradeda iš kitos linijos, nes absoliutinis absurdas nėra autentinis radinys. Jei pirmasis jieškojimas nuvedė į žmogaus sudaiktinimą, tai kita linkmė suka į jo sudvasinimą. Pastaroji linkmė darosi juo stipresnė, juo pirmoji vis daugiau krypsta beprasmybėn. O ji krypsta absurdan, nes irgi jieško prasmės, kuri betgi negali būti atrasta neprasmėj. Jei pirmoji linkmė žmogų nuvertino, tai antroji jį įvertino kaip vertybių kūrėją ir jų realizuotoją. Ir tai įvyko todėl, kad antroji linkmė žmogaus jieškojimą pradėjo nuo vertybių. Ji konstatavo ištisą hierarchinę vertybių sistemą, kurioj savo vietą ir vertę turi kiekviena būtis. Tos sistemos vidury yra absoliutinė Vertybė, į kurią gravituoja visos kitos, reflektuodamos Jos absoliutingumą. Tuo būdu atsiveria nauja perspektyva ir į žmogų. Šiame atradime jis nebėra nei nulis, nei numeris, o asmuo, t. y., dvasinė vertybė, santykiuojanti su absoliutine Vertybe ir joje įsiprasminanti. Čia žmogus ne tik pats įsiprasmina, bet ir reflektuoja absoliutinę Vertybę horizontaline kryptimi. Jis ne tik atsiskiria nuo daiktinio pasaulio, bet dargi pats kuria jį, transformuodamas ir įliedamas savo asmeningumo. Pasaulis jam nėra „Ex-Welt", o kūrybinis apsireiškimas, kuriame švyti kuriantis „aš". Tas kūrybinis jo užsimojimas pralaužia daiktinio pasaulio uždarumą ir pasiekia transcedenciją. Jei negatyvinėj jieškojimo linkmėj pasaulio uždarumas slegia žmogų savo duslumu, kurtumu ir siaurumu, tai čia atdara perspektyva atskleidžia begalinius plotus.

Nė viena jieškojimo linkmė nėra laisva nuo pavojų. Jei negatyviniame jieškojime žmogus atsiduria absoliutiniame absurde, tai pozityvinėj linkmėj jis atsiranda begalybės akyvaizdoj, kur jis gali apstulbti, paklysti vertybių hierarchijoj. Pav., graikus nukrėsdavo šiurpas begalybės akyvaizdoj, jie vengė jos. Jie buvo linkę daugiau į apipavidalintą kosmos, prieinamą meno formoms.

Ir dabarties žmogus baiminasi ne tik absoliutinės

Aukštieji svečiai Reino konferencijoje

beprasmybės akyvaizdoj, bet ir tos begalybės perspektyvoj, kuri atsiveria kartu su vertybių kosmosu. Jis čia pasijunta toks mažas ir nedrąsus, kad net nedrįsta pradėti savo kilimo naujų plotų linkme. Jis gerai įžvelgia savo kreaturinę jėgų disproporciją ir bevelija likti vietoje. Likdamas betgi vietoje, jis negali atsiginti tos traukos atviron perspektyvon. Taip bejieškodamas išeities ir bedelsdamas, jis savo žvilgsnį, kreipia, ar neras kuo užpildyti tą begalinę perspektyvą. Jam reikia mažų, bet tvirtų pakopų, reikia, kad ta perspektyva įgautų konkretines formas. Kol ji lieka abstrakti, yra neprieinama, lig tik ji konkretizuojasi, savo pakopomis visiškai priartėja prie žengti pasiruošusio žmogaus.

Ta konkretizuota perspektyva ir yra šakota vertybių linija, kuri savo šakomis pridengia begalybės šiurpą. Žmogui belieka žvelgti pirmiausia į tas vertybes, kurios atsiskleidžia čia pat ties juo. Pagilėjęs žvilgsnis atranda vis daugiau ir daugiau vertybių, kurios, tampriai besijungdamos, leidžiasi atrandamos vienos per kitas. Būdamos jos visos transponentinės, įgalina kartu nepamesti ir galutinės perspektyvos.

3. Transfiguracijos sritys

Su vertybių perspektyva iškyla transfiguracijos klausimas. Žmogus nėra tinklas, į kurį krenta vertybės iš viršaus. Tiesa, jis yra receptyvus, tačiau kūrybine prasme. Tiek išorinis, tiek vidinis pasaulis nelieka nepaliestas jo asmens. Transfiguruodamas išorinį pasaulį, jis kuria civilizaciją, kurdamas bei organizuodamas kultūrines vertybes, jis iškelia kultūrą, transfiguruodamas išorės pasaulį pagal savo idėjas ir jį stilizuodamas bei vaizduodamas, kuria meną, o transfiguruodamas save pagal Dievo idėją, kuria religiją. Taip žmogus susiduria su įvairiais plotais, kurie yra palenkti jo transfiguraciniam procesui. Šis procesas trunka tol, kol jis sugeba prieiti prie tų plotų. Išsekus jėgoms ir mintims, pasibaigia ir jo transfiguruojanti galia. Ateina po jo kiti, tęsia jo pradėtą transfiguraciją arba pradeda iš naujo pagal savas idėjas. Ir tas dinaminis procesas reiškiasi visose srityse, kur gali prieiti kuriantis žmogus.

LIETUVA laukia ne palūžusių baltarankių pesimistų, bet pasirengusių didžiam ir sunkiam kūrybos darbui entuziastingų kūrėjų — statybininkų.

M. Krupavičius

Natūralistiniam galvojimui betgi kyla abejonė. Jis būtų linkęs, gal būt, palikti kai kuriuos plotus žmogaus transfiguruojančios galios nepaliestus, pav., gamta. Palikti tokį rezervatą, reikštų susiaurinti žmogaus transfiguracijai prieinamas sritis ir konservuoti tai, kas apsireiškia dinamizmu. Gėlė prieš pražysdama auga, ji nenukrinta kas pavasarį iš viršaus, išvengusi augimo žemėje. Be to, transfiguracija nereiškia defiguracijos, deformacijos.

Žmogus paprastai yra daugiau linkęs transfiguruoti išorines sritis. Nevisuomet jis pastebi, kad viena giliausių sričių yra j i s p a t s. Čia jis yra ir transfiguratorius ir transfiguruojamasis. Dėl to ši sritis yra viena sunkiausių. Tai yra menas, kurio idėjos realizuojamos jautrioj medžiagoj. Ir jis yra juo sunkesnis, kad įrėžti bruožai, palyginti, greit nublunka. Jie reikalingi nuolatinio atnaujinimo. Vis dėlto, kartu su antropologijos iškilimu, žmogaus žvilgsnis krypsta vis daugiau savin, o kartu su juo auga ir troškimas transfiguruoti save. Vienas tokių naujausių ryškių balsų yra G i o v a n n i P a p i n i, „Kristaus istorijos" autorius. Neseniai yra pasirodęs jo naujas veikalas „Popiežiaus Celestino VI laiškai visiems žmonėms", kuriame autorius ryškiai, su jam įprastu temperamentingumu, kelia transfiguracijos būtinumą. Pergyvenęs du pasauliniu sukrėtimu, jis priėjo išvadą: reikia transfiguruoti žmogaus bestijališkumą į šventumą. Tos transfiguracijos jis yra ėmęs siekti pats, ypač po pergyventos savo jieškojimų desperacijos ir sugrįžimo K. Bažnyčion. Jo veikalas „Šv. Augustinas" yra vienas jo transfiguracinio proceso etapų.

N i e t z s c h e yra audringai skelbęs savo antžmogį. Ir tai buvo ne tik jo filosofinių svarstymų išdava, bet ir vidinio ilgesio prasiveržimas, laukiančio naujo žmogaus. Tegu tas jo antžmogis ir nukrikščionintas, bet jis liudija žmogaus pastangas transfiguracijos linkme.

Jau ir graikai yra jautę, kad ir miglotai, žmogaus transfiguraciją. Pagal jų orfinį mitą, siela nužengianti į medžiaginį pasaulį, įstringanti į jį ir turinti išsivaduoti, nugalėjusi medžiaginę trauką, turinti grįžti į dvasinę savo tėvynę. Tai vienas giliausių žmonijos mitų, kuris gerokai paveikė ir Platono mąstyseną.

4. Menas transfiguruoti save

Menininkas, kurdamas veikalą, tiesa, nusižiūri į kasdienybę, ją kontempliuoja, tačiau jos nefotografuoja, o ją transfiguruoja. Skulptorius, kurdamas kokį nors biustą, tiesa, pagauna natūraliuosius veido bruo-

H. W. LONGFELLOW

Potvynis

Nubudo jūra vidury nakties iš miego,
Ir visoje platybėje pakrančių tolimų
Aš išgirdau kilimą josios potvynio bangų
Į šen nebesulaikomu siūbavimu atriedant;

Ir balsą einantį iš jos tylos gilybių,
Jos klegesį slaptingai augant nuolatos,
Lyg kristų nuo kalnų kaskados žemumon,
Ar imtų vėjai jų miškuotomis viršūnėm spygaut

Taip kaikada ateina iš nežinomybės
Ir iš būties mum nepasiekiamųjų vienumų
Į mus kilimas dvasios potvynio bangų;

Ir įkvėpimai, gimstantys pas mus,
Yra tik kažkokie ženklai dievybės,
Nežinomuos akiračiuos klajojančių daiktų.

Laisvai vertė A. G.

žus, tačiau jo kūrinys reflektuoja kartu ir tuos bruožus, kurie reikalingi pavaizduoti idėjinei išraiškai, pav., liūdesiui, susimąstymui. Tokiu būdu, jo kūryba yra suidėjinimas, perkeitimas — transfiguracinis vyksmas.

Bitės paprastą perą transfiguruoja į karalienę specialiu maistu, kurį jos moka paruošti.

Analoginė yra ir žmogaus transfiguracija. Pradėjęs valdyti savo dvasines galias, jis pradeda savo vidinę transfiguraciją. Jis prasiveržiamas randą chaosą: vienas palinkimas kertasi su kitu, vienas kuris pirmiausia savo gelmėse geismas nustelbia kitus ir t. t. Ta disharmonija reikalinga tvarkančios galios. Pradžioje padeda auklėtojas, o vėliau žmogus imasi pats vairo. Evoliucinio vyksmo čia neužtenka. Reikia atkaklių kūrybinių pastangų, nes evoliucinis vyksmas be transfiguracinio prado nepraturtina žmogaus. Jį praturtina vertybės, kylančios ne iš jo sąmonės, o iš objektyvinio pasaulio. Save praturtindamas, žmogus realizuoja konkrečias vertybes savyje ir tuo būdu transfiguruoja save. Jo turimoji prigimtis ir lieka prigimtis, psichofizinė prigimtis, tačiau realizuodama vertybes ji įgauna naujas kokybines žymes.

Žmogaus transfiguracijoj naujos šviesos įgauna ir askezė. Realizuodamas savyje vertybes, žmogus turi lenkti savo prigimtį, ją „kalti", nes ji spiriasi naujai kokybei. Askezė čia tad ir patarnauja, palenkdama prigimtį atsiverti taurinančiai vertybei. Be to, žmogus, atsidarydamas vertybėms, tuo pačiu pripažįsta savo nepakankamumą bei menkumą. Prisipažinti gi žmogus nėra linkęs, nes jis tai laiko savęs pažeminimu. Asketinis nusiteikimas ir čia darosi būtinas. Jis dar reikalingesnis lenkiant save moralinėms vertybėms, nes čia šalia moralinio polėkio transfiguracijos linkme iškyla opozicinis pradas, kuris nugalimas tik dvasiniu įtempimu. Pasak Bergsono, mistikai ir šventieji yra tikra prasme nugalėtojai, „jie pralaužė prigimties priešinimąsi ir iškėlė žmogiškumą naujon paskirtin". (Les deux sources... p. 47).

Asketinis nusiteikimas transfiguracijos procese nėra geismų ir aistrų dildymas, o jų apvaldymas ir palenkimas vertybių realizavimui. Pati askezė dar neapšviečia prigimties, ji tik seka moralinio polėkio mostus ir parengia žmogaus dvasinį receptyvumą transfiguracijai. Askezė, kuri lieka tūnoti uždarame pratybų ir marinimosi kiaute ir nesugeba palenkti žmogaus prigimties transfiguracijai, yra nepakeliama ir tampa savęs kankinimu. Į asketinių pratybų kompleksą įeina be kitų, pav., malda. Jos tikslas čia, anot Julien Green, yra ne tiek išprašyti tai, ko norime, kiek tapti kitais. „Reikėtų eiti toliau ir pasakyti, kad prašymas ko nors iš Dievo mus transformuoja palengva į asmenis, sugebančius kartais apseiti ir be to, ko prašo." (Journal III, p. 80).

Vienas ryškiausių žmogaus prigimties aspektų, prieinamų transfiguracijai, yra geismai bei aistros. Jos kyla iš vitalinės sferos ir apsireiškia stipriu, bet aklu veržlumu. Paliktos neapvaldytam šėlimui, jos suanimalina ir defiguruoja žmogaus prigimtį. Apvaldytos asketinės galios, jos, tiesa, netenka to vitalinio šėlimo, tačiau, tuo jos dar nėra įprasmintos integraliniame žmogaus siekime. Apvaldyta neapykanta, ambicija netenka savo aštrumo, bet to permaža. Reikia, kad ta besiveržianti ir apraminta vitalinė jėga liktų transfiguruota į taurų lenktyniavimą ir išlygintą savivertės jausmą. Pyktis, pavydas, pav., taip pat gali būti transfiguruoti į meilę, paslaugumą ir įjungti į dvasinę žmogaus harmoniją.

Transfiguracinis vyksmas neaplenkia ir seksualinio geismo. Šis, kaip ir kitos aistros, gali būti transfiguruotas. Freudinė psichologija, kuri tiek daug reikšmės ir dėmesio skyrė jam, suvedė į jį ir visą dvasinį žmogaus apsireiškimą. Jos manymu, dvasinė žmogaus energija esanti sublimuota seksualine energija. Nežiūrint šio aiškiai perdėto tvirtinimo, — reikia pripažinti pačią sublimacijos idėją, nors ir ne Freud'o prasme. Seksualinis geismas gali būti transfiguruotas dvasinių žmogaus galių, o ne atvirkščiai. Meilė, kaip dvasinė galia, yra pajėgi

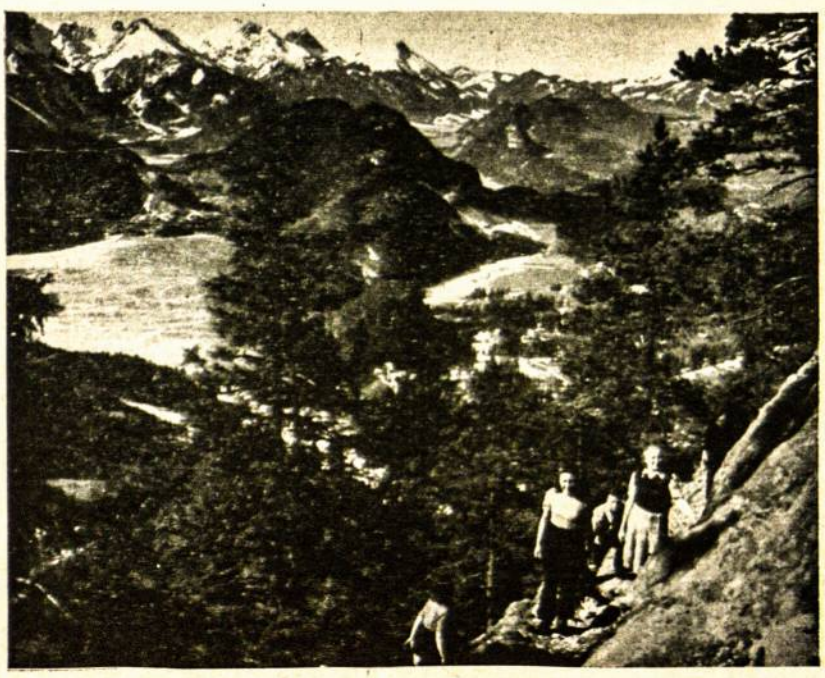

transfiguruoti ir tą vadinamąją seksualinę meilę. Tas tikrasis Eros betgi kyla ne iš seksualinės energijos. Meilė, anot J. Maritain'o, „nėra jokiu būdu anos „sublimacija", ji yra savo esme aukštesnė . . ." (Distinguer pour unir . . ., p. 560). Būdama tokia, ji, kaip universalinė dvasinė energija, yra pajėgi transfiguruoti ne tik seksualinį Eros, bet ir kitus geismus.

Pasak Berdiajevo, geismai bei aistros, paliestos transfiguracinio vyksmo, lieka išlaisvintos nuo konkupiscencijos ir palenktos laisvam, kūrybiniam pradui (Destination de l'homme, p. 185). Tuo būdu ir seksualinis geismas netenka vulgarinio šėlimo, dvasinių galių sutaurintas įsijungia į dvasinį Eros ir į universalinį kūrybos vyksmą. Jis, kaip ir kitos aistros, įgauna naują vertingumą.

Būdingas tuo požiūriu yra poetas Milašius. Jo kūryboje svarią poziciją užima Don Juan idėja. Išskyrus Mozartą, visi kiti kūrėjai donjuanizmą ima vulgarine prasme. Pasak A. Godoy, Milašius esąs pirmas, sugebėjęs duoti Don Juaną Goethes Faustolygio. Jo Don Juanas, tiesa, pradeda kaip ir kiti, nuo konkupiscencinės nepasotinamos aistros, tačiau liekąs kartėlis kaskart atbloškia jį atgal: „Geidžiau Venus su įšėlimu, paskum šelmiškumu ir pasibjaurėjimu. Šiandien nusukčiau jai sprandą žiovaudamas" (Miguel Manara, I pav.). Pamažėl pabunda jame dvasingesnės, nesuteptos meilės troškimas. Jis taria savo Girolamai: „Tylos! Tavo balsas mane baimina, Girolama! Lyg vasaros spindulys būtų staiga įsiveržęs į vietą, dengiamą nakties sparnų . . ." Vėliau jis, daugiau apsimąstęs, prisipažįsta: „Taip, sakai tiesą, Girolama: aš nebesu, koks buvau. Aš regiu ryškiau: ir vis dėlto aš nebuvau aklas; be abejonės, trūko šviesos, nes išorės šviesa yra vargi; ne ji apšviečia mūsų gyvenimą. Tu uždegi žiburį mano širdy; esu kaip ligonis, kuris, užmigęs tamsoje su karščio žarija ant kaktos ir apleidimo ledu širdyje, staiga atbunda gražiame kambaryje, kur visi daiktai plaukia šviesos gaubiamoj melodijoj." (T. p. III pav.). Ši donjuaninio geismo transfiguracija įvyksta ne be skausmo. Tai pasisako Milašiaus Don Juan savo išpažinty (T. p. IV pav.). Jo nuodėmklausis taria: „Tu galvoji perdaug apie savo skausmą. Kodėl tu jieškai skausmo? Kodėl bijai netekti tos, kuri mokėjo Tave atrasti? Atgaila nėra skausmas. Ji yra meilė."

Girolamai mirus, Don Juano (Miguel Manara) meilė nemiršta, o lieka dar labiau nuskaidrinta: „Sapnas išnyko, aistra pasitraukė, atminimas išdilo. Meilė liko. Nieko nėra nuoširdaus be meilės Tau, nieko nėra realaus be mano meilės Tau, nieko nėra nemaraus be mano meilės Tau" (T. p. IV pav.).

Taip, donjuaninis geismas liko transfiguruotas: nuodijantis kartėlis dingo, liko tik tai, kas nemaru. Milašiui tuo būdu moteries meilė yra transfiguracijos pakopa. Savo autobiografiniame veikale „Amoureuse Initiation" kalba jis Don Juano Pinamonte lūpomis: „šaltai tyriau jos plaukų, jos ašarų skonį... Aš tyriau horizontą virš jos akių. Jos geismų skunde nugirdau Aukščiausiąjį Vardą, Absoliuto šnabždesį".

5. Transfiguracija — žmogaus pilnatvės atskleidimas

Žmogus, transfiguruodamas save, bei realizuodamas vertybes, eina vidinio sudvasėjimo keliu. Net vitalinė sfera, anot šv. Pauliaus „sarx" (kūnas), lieka to dvasinio dinaminio vyksmo paliesta ir tam tikra prasme perkeista. Pneuma (dvasia) tampa vadovaujamasis prigimties pradas, kurio vaisiai, anot šv. Pauliaus, yra: „meilė, džiaugsmas, ramybė, kantrumas, malonigumas, gerumas, romumas, meilumas, ištikimybė, kuklumas, susilaikymas, skaistybė" (Gal. 5,22—23). Nėra pneumatinio žmogaus darbai, kaip: „paleistuvystė, susitepimas, begėdystė, pasileidimas, stabų garbinimas, žavėjimai... (Gal. 5,19—20). Tai yra „sarx" sritis, laukianti transfiguracijos, kuri, būdama dinaminė, pažįsta ir tam tikrą bangavimą: kilimą ir kritimą. Transfiguracinis vyksmas negali tad sustoti nė ties vienu tašku. Jis yra tas kūrybinis procesas, kuris niekad nebaigia savo idėjinės figūros. Jei ši pastaroji krisdama sudūžta, tas procesas ima kurti ją iš naujo; jeigu ji pasiekia gana tobulų formų, jis randa nuolatos tobulintinų bruožų, nes žmogus, save transfiguruodamas, siekia pilnatvės. Jis siekia

Pirma reikia žemieji ligi sau iškelti, kol pats ryšies dar aukščiau palypėt.

Vaižgantas

jos čia — žemėje, čia — laike; jis trokšta realizuoti amžinybę laike, nors gerai žino, kad jis siekia negalimo. Kas siekia betgi negalimo, pasiekia galimo.

Transfiguraciniame siekime žmogus deda pėdą už pėdos, kol galutinėj perspektyvoj atsiduria ties aukščiausiąja Vertybe — Absoliutu. Jei jis, realizuodamas kitas vertybes, matė tik Jo atšvaitą, tai, priartėjęs prie Jo, tampa „aptvindytas". Čia žmogaus akis nustoja regėjusi, ausis girdėjusi, o išmintis nebetenka išminties: jis atsiduria ties „mysterium tremendum et ineffabile". Čia jam belieka tik susižavėjimas, kuris nebėra pakopa, vedanti kitur, o pilnatvės dvelkimas. Gal dėl to orientaliniai mintytojai, kaip Dostojevskis, Berdiajevas, grožį laiko galutiniu žmogaus tikslu, nes tik jis keliąs žmogaus susižavėjimą. Grožis išganys pasaulį — manė Dostojevskis, o anot Berdiajevo, galutinis tikslas yra kūrinijos grožis, o ne gėris, kuris slepia savyje, vis dėlto, įstatyminį pobūdį (Destination de l'homme, p. 318). Tai gilios perspektyvos žvilgsnis, tačiau jis yra vienašališkas, kai pagrindinę priegaidę vertybių hierarchijoj deda ant grožio. Juk galutinėj perspektyvoj ir grožis, ir gėris, ir tiesa sueina į vieną centrą — absoliutinę, aukščiausiąją Būtį, kur vertybės nebėra specifikuojamos žmogišku mastu.

Susižavėjimas (ne banaline prasme) yra tad anas Taboro pilnatvės spindėjimas, kurio transfiguracija siekia net ir anapus mirties linijos. Jos siekime esminis vaidmuo tenka teologijai, bet ne tai teologijai, ant kurios neišbrendamų foliantų vargsta išminčiai, o tai, kuri nėra tik mokslinė sistema, kiek menas, t. y. tikėjimas. Šis savo bretoniškame paprastume įveda žmogų į sakramentinę misteriją ir atidengia būdus bei kelius savęs transfiguracijai! Žmogui belieka įleisti ton antgamtinėn misterijon šaknis ir, iš ten semiant sultis, kurti savo, kaip žmogaus, prasmę.

Jei, pasak H. Davenson'ą, tikroji kultūra yra Idėjos atsiskleidimas, tai transfiguracija yra žmogaus Idėjos atsiskleidimas ir jo prasmės išryškėjimas.

Apreiškimas kalba apie viso kosmoso transfiguraciją ir naujo atėjimą, naujosios Jeruzalės nužengimą. Žmogaus transfiguracija neįvyksta be žmogaus. Ji yra kūrybinės laisvės apsireiškimas, kuris dabarties be idėjiniame nykume galėtų atskleisti naujų plotų.

Vincas Jonikas

GEGUŽĖS VAKARO PRAEIVIS

Naktis dausų skara žvaigždėta
Jau dangstė žemę sutemų,
Svajonės, ilgesio kuždėtos,
Jaunystę vedė iš namų.

Kažin kur ievos laukė Dievo,
Suklaupę paupio šlaituos,
O Jis miglų taku per pievas
Artėjo rūbuose baltuos.

Kai šaką rūbas Jo lytėjo, —
Žiedelis užgimė saldus,
Tylios erdvės laukai platieji
Pritvino džiugesio maldos.

Kieno širdin ramunės rasą
Jo koja nukrėtė nuoga,
Tam niekada nebeužgeso
Vilties ugniakurai degą.

Kam teko žvilgsnį Jo regėti,
Tasai, be žemes, be namų,
Klajodamas žvaigždžių ilgėsis —
Negera bus tarp sutemų.

1944. VI. 9

PILOTO TEISME

— Štai žmogus, kurio niekas nebegina, —
Kaktą paniekos ženklu įdegino!
Kas įrodote tikrą jo kaltę?
— Nukryžiuoti! Prikalti!

— Ei, nurimk, nusiliauk, minia beprote!
Pagal seną velykinį paprotį
Ką paleisti: ar Jėzų Mokintoją,
Ar plėšiką, andai surakintąjį,
Beduiną, klastūną nelabą?
— Išvaduok mums Barabą!

— Nusiplaunu rankas ir žinokitės:
Patys gimstat ir mirštat, ir juokiatės,
Ir nužudymo imkitės kaltę...
— Nukryžiuoti! Prikalti!

1947. XII. 4

GUNDYMAI

— Lenkis man, o Tau lig marių
Lenksiu bokštus žalio vario,
Kur princesės, tarsi žaros,
Klostes šlamins šilkines...
— Eik, šėtone, nuo manęs!

— Pažiūrėk į alkią minią,
Ji kaip Dievą duoną mini,
Ja paversk tą akmenyne...
— Mano žodis ją penės,
Eik, šėtone, nuo manęs!

— Leiskis nuo bažnyčios bokšto,
Angelai tarnauti trokšta...
— Kad pagundos nenublokštų,
Viešpats teįsakinės,
Eik, šėtone, nuo manęs!

1947. XI. 21

PUŠELĖ VĖTROJE

Tai, graudžiai lūžai tu, pušele nelanksti,
Nors didelio ir jauno nusistatymo,
Išėjusi su vėju per anksti
Į pirmą pasimatymą.

Tada pavasariai lūkštenos pumpuruos,
Ir tryško metūgiais mūs jėgos būsimos,
O naktys, vis pritvindamos žaros,
Svajonėm širdis dusino.

Tikėjom augt į didelius medžius,
Kad niekada pavieniui nepalūžtume,
Ir drąsiai siekt viršūnėmis žvaigždžių
Per klaikią skliauto tuštumą.

Bet palikau tavęs ieškoti vakarais,
Šakom po ilgesio gelmes sutemusias.
Tu nejauti, vienam kaip negerai
Pačiam tarp savo šlamesio.

Ir vėl pavasaris, vėl daug žiedų pražys, —
Ne mano jie, — taip greit mirtis juos atima —
Ak, mylima, ta žemė taip graži!
Bet . . . Iki pasimatymo!

1947. III. 30

Benamio Dievo pėdsakais

STEBUKLAS VESTUVĖSE

Vyndirbi, tėvai ir gentys,
Ir jaunavedžiai abudu!
Šioj širdžių triumfo šventėj
Ko pabūgot, ko nuliūdot?
Kad grasina nepakakti
Vyno puotos puikume?
Nesirūpinkit, — šią naktį
Dievas vieši su jumis.

Kam pražydo širdys meile,
Ilgesyje nusiplovę,
Tiems Jehova pats negaili
Papurent skurdžios jų lovos
Ir karališkai pakloti
Lopšio šilko vystyklais —
Bus ir džiaugsmo iki soties,
Ir pripildyti stiklai.

Vyndirbi, tėvai ir gentys,
Ir jaunavedžiai abudu!
Kas, pradėdami gyventi,
Nesuras laimingo būdo
Puotoje užtekti vyno, —
Atsigert vandens kviečiu.
Bus geresnio nemėginę
Vyno niekas iš svečių.

1947. XII. 29

IŠ SPAUDAI PARUOŠTO
LYRIKOS RINKINIO

PAKELEIVIAI

MAGDALENOS RAUDA

Viešpatie, girdėki
Mano skundo šneką,
O minia įšėlus
Bausti neišdrįs!
Dienos paukščiais lėkė, —
Laukiau vis prie tako,
Kol mane šešėlis
Tavasis užkris.

Neseniai tie žmonės
Mano grožį pirko,
Ir jaunystės taurę
Gėrė svaiguly, —
Nuo švelnių glamonių
Man širdis pravirko,
Kaip rasota gaurė
Ryto spinduly.

Tildžiau širdį graudžią,
Tildydama puoliau —
Mano svajos miršta
Vyne žaliame;
Mano kaklą spaudžia
Dovanų karoliai,
O žiedai ant pirštų —
Nepakeliami.

Tavo žodžio aidas
Šaukė prisikelti, —
Kaip garstyčia smulki
Vėl siela atgims.
Viešpatie, atleidi
Mano sunkią kaltę, —
Leisk sandalo dulkę
Lūpomis nuimt!

1948. I. 10

VIEŠPATIES GRĮŽIMAS

Klajos tamsoj minia Jo veido nusigrįžusi,
Daug žiburių uždegs, — jie vėl užges —
Maištingi pakaruokliai sudžiūvę supsis kryžiuose
Ir meilės pasiges.

O jos nebus. Į dangų liesis graudžios aimanos,
Kai protai laisvės vieškeliuos paklys.
Raudos darbai planų, kad jų šviesa nelaimino,
Kaip milžinai akli.

Tada Jisai, tik sunkesniu jau kryžium nešinas
Sugrįš, tarp Nemuno ir pamario kalne sustos,
O žmonės rankios iš širdžių sau skausmo pašinas
Prie Jo akių šviesos.

1947. V. 15

BEDIEVYBĖ KAIP LIKIMAS

ST. NEVERDAUSKAS

1. Bedievis bedieviui nelygus

Yra bedievių, — bent save tokiais laikančių, kurių asmeniški apskaičiavimai juos tokiais padarė: kuriems svetima žmona meilesnė negu savoji, kuriems kunigai „negeresni už kitus“, kuriems bažnyčios lankymas „nieko gero neduoda“, kuriems „taip patogiau“, kuriems „mokslas įrodo, kad nėra Dievo“, kuriems „tikintys nėra geresni už netikinčius“, kurie patys sau įsikalba, kad „nereikia Dievo“ ir t. t. Tokie „bedieviai“ yra smulkūs ir nerimti. Jiems „atversti“ labai dažnai užtenka stipresnio likimo smūgio į pašonę. Fronte teko matyti tokių „bedievių“, labai greit surandančių Dievą, jei minosvaidžių ugnis sustiprėdavo ar priešo tankai į apkasus įsiveržda vo. Apie tokius „bedievius“ čia nenoriu rašyti.

Nerimtais laikau ir tuos bedievius, kurie bando „įrodyti“, kad nėra Dievo, tokie patys nežino, ko jie nori. Jei jie tvirtina, „mokslas įrodęs, kad Dievo egzistencija nėra galima“, tai jie kasa patys sau duobę. Tokia nesąmonė kalba prieš juos pačius: juk Dievas yra anapus pojučiais suvokiamų tyrinėjimų ribos! Įrodymai Dievo egzistencijai neigti yra imami arba iš gamtos, arba iš istorijos, arba iš žmonių gyvenimo. Visi tie „įrodymai“ niekad neliečia realaus Dievo: geriausiu atveju gali liesti tik mūsų (baisiai nedievišką) Dievo sąvoką, kurią žmonės pasidaro. Jei mūsų įsivaizduotasis Dievas kartais pasirodo neįmanomas, tai Dievo realybė ištikrųjų lieka nei nepaliesta. Jei ir visos mūsų sąvokos apie Dievą pasirodytų netikros, — iš to dar jokiu būdu nesektų, kad nėra Dievo, o išvada būtų tik: mūsų sąvokos buvo blogos.

Bedievių knygas ar laikraščius paskaitę, matome, prieš kokį „Dievą“ jie kovoja: jie kovoja prieš kokią nors Dievo sąvoką, — iš vaikystės laikų užsilikusią, iš kokio rašytojo knygų susidariusią, savo pačių pasidarytą. Juk ir mūsų pačių Dievo sąvoka laikui bėgant keitėsi. Vaikai būdami vaikiškai galvojom, dabar galvojame kitaip. O tačiau Dievo realybė liko ta pati. Jei bedieviams kartais ir pavyksta kai kurias Dievo sąvokas sugriauti, tai griūva tada ne Dievo realybė, bet tik žmonių padaryti stabai. „Neturėk kitų dievų“ — tas galioja ne tik akmeniniams stabams, bet ir netikroms sąvokoms.

Tikras bedievis nesistengs įrodinėti, kad nėra Dievo. Jis yra pergiliai tuo persiėmęs. Paskaitykim Nietzsche, tą fanatiškiausią ir konsekventiškiausią visų bedievių: veltui jieškosim jo raštuose bandymų pagrįsti savo bedievybę. Bedievybė jam buvo savaime aiškus dalykas, nereikalaująs jokių įrodymų ar diskusijų. Tik jis negalėdavo suprasti, kodėl ne visi taip galvoja kaip jis.

2. Ar mes žinome, kad yra Dievas?

Visi mūsų filosofiniai Dievo įrodymai nieko negali padėti, kad mums Dievo egzistencija būtų absoliutiškai aiški ir neabejotina. Mes Dievo buvimu tikime. Tikėjimas gali būti tik ten, kur nėra tikro žinojimo. Mūsų tikėjimas gali būti tvirtas, mūsų įsitikinimai nepajudinami, mes galime už juos eiti ir mirti, tačiau mes ne anksčiau aiškiai pažinsime Dievą, kol nepamatysime Jo „veidas į veidą“.

Dėlto, kad tikėjimo tiesose nėra visiško vidinio evidentiškumo, aš esu laisvas tikėti ar netikėti Dievo buvimu. Tačiau mano intelektualinė sąžinė verčia mane tikėti, ir aš turėčiau sunkią intelektualinę auką atnešti, jei aš norėčiau netikėti. Tvirtinimas, kad nėra Dievo, man skamba kaip nesąmonė, nes tada visas gyvenimas atrodytų nesuprantamas ir beprasmis.

3. „Jei būtų Dievas, tai Jis turėtų . . .“

Daugelis bedievių pagrindžia savo netikėjimą įvykiais ar aplinkybėmis, kurie esą nesuderinami su Dievo egzistencija. Priešas laimi karą — nėra Dievo, nes tiesa juk buvo mūsų pusėje. Juokinga! O iš kur tu absoliučiai žinai, kad tiesa tavo pusėje? Iš kur žinai, kad teisingas reikalas turi visada laimėti? Juk Dievas turi laiko ir priemonių. Jis ir pralaimėjimą gali laimėjimu paversti.

Kaip dažnai mes girdime: jei būtų Dievas, tai Jis turėtų tą ir tą padaryti. Iš kur tu žinai, ką Dievas turi daryti? Šitoks Dievas yra perdaug žmogiškas. Kad Dievas galėtų egzistuoti, Jis turi daryti tai, kas mums atrodo naudinga! Mūsų sprendimai turi virsti dieviškais! O juk „Jo keliai nėra mūsų keliai ir Jo mintys nėra mūsų mintys“.

4. Tikėjimas — dovana

Dovana skiriasi nuo atlyginimo tuo, kad atlyginimas duodamas už nuopelnus, o dovana — veltui. Veltui dovaną gavęs negali keltis į puikybę prieš kitus, pūstis ir didžiuotis. Tikėjimas irgi yra dovana. Laimingas, kas ją gavo. Bet tas jokiu būdu neduoda mums teisės didžiuotis, žiūrėti iš aukšto į negavusius tos dovanos ir tarti: „Ačiu tau, Viešpatie, kad aš nesu toks, kaip kiti!“

Ar mes drįsime kaltinti Afrikos džiunglių negriuką, jei jis pilnos tiesos apie Dievą negirdėjo. Nedrįskim mesti taip pat akmenio į savo brolį, kurs gal apie Dievą girdėjo, bet nesuprato ir todėl negali tikėti. Gal jis širdies gilumoje dažnai meldžiasi: „Viešpatie, padaryk, kad matyčiau“, o tačiau nemato.

5. Bedievybė — likimas

Tokiems bedieviams mes turime pasigailėjimo parodyti, jei jie netiki. Gal jie ir norėtų tikėti, bet negali. Rimta ir nuoširdi bedievybė nėra bloga valia, bet likimas. Galimas daiktas, kad tas likimas ir nėra visai be jų asmeniškos kaltės, bet tačiau yra likimas. Gal jie neišgirdo Dievo balso, o gal ir nenorėjo girdėti, o vėliau Dievas nebešaukė. Gal likimo smūgių gniuždomi prarado savo susidarytąją Dievo sąvoką ir su ją mano patį Dievą praradę.

Vaikas „sužino“ paprastai labai daug apie Dievą. Jam įsispaudžia užbaigtas Dievo paveikslas, susidaro tvirta sąvoka. Tačiau Dievo paveikslas ir sąvoka turi

(nukelta į 18 psl.)

Aloyzas Baronas

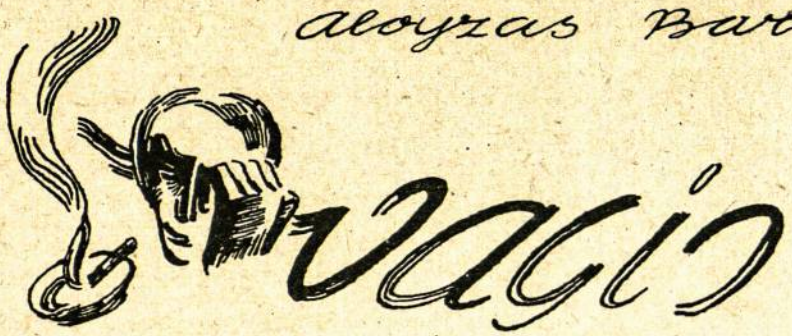

Vagis

Pasiutęs galvos skaudėjimas Petrą verčia iš lovos. Pradžioje jam dar ne viskas buvo aišku, bet staiga mintis, kaip degantis ugnies kamuolys, užliejo smegenis ir rodės sudegins širdį.

— Vakar buvau girtas, velniškai girtas, — suurzgia Petras ir laiko rankomis sunkią, kaip girnų akmenį, galvą. Pro langus veržiasi saulės spinduliai ir žaidžia išvartytose stiklinėse ir buteliuose. Sunki nuotaika, pažvelgus į draugų sunaikintas vertybes, gula Petro širdį. Ne, jam to viso negaila. Nesvarbu, kad girti buvo ir šeimininkė tikriausiai pyko dėl vykusio triukšmo, pagaliau, nesvarbu, kad galva skauda. Ne, visa tai nesvarbu. Tik viena mintis niuri, kaip rudenio migla, slegia širdį. Tik ji viena atrodo svarbi ir reikšminga, nors daugeliui ji yra juokinga ir nesuprantama.

— Paprasčiausias reikalas, — taria Petras, — galva nustos skaudėjusi, bet širdis-ne. Širdis skaudės ir šiandien, ir rytoj, ir poryt ir net labiau, negu skaudėjo vakar ar užvakar.

Petras varto butelius. Butelių likučiuose žaidžia saulė ir jis tuos mirgančius degtinės lašus supilsto į vieną stiklą. Paskui staigiu judesiu, kaip vaistus mažas būdamas, kurių jis nenorėjo gerti, išgeria stiklą ir užsižiūri pro langą. Mažyčiai priemiesčio namukai, kaip kralikų dėžės. Pro duris vaikšto sutingusios moterys ir nešioja kibirus. Tuose namukuose gyvena daug tokių kaip jis, neturtingų ir be pretenzijų patapti kuo nors garsiu, nepaprastu. Taip, jiems užtenka, ką jie patys mažytėm smulkmenom padaro gyvenimui pagražinti. Jis vakar su draugais čia dainavo ir niekus pasakojo. Vėliau jie bučiavosi ir tėviškės adresus užsirašinėjo. Taip, jis tai puikiai atsimena. Jie turėjo būti girti, nes užsirašinėt adresus, kurių tau gal niekad nereiks, — pirmas girtumo požymis. Kvailystė tai, bet juo daugiau kvailysčių, juo gražiau gyventi. Jie pasakojo vienas kitam įvairiausias istorijas. Taip, jie jautė, kaip troškulį, didelį norą pasakoti ir, rodos, išgyveno džiaugsmą, pilnesnį už stiklus. Šiandien jie daug ko nebeatsimena ir daugelį smulkmenų ryškins ir aiškins ir nutars, kad vieną kartą pasigerti galima. Juk jie negali tai padaryti dažnai. Jokiu būdu ne. Nebūtų ir vakar to buvę, jeigu jis, — sąžiningiausias krautuvės kasininkas, — nebūtų vagis. Taip, jeigu nebūtų vagis, kuris apvogė tą, ką labiausiai myli. Kaip keista, kad jis taip vėlai suprato, kas jam seniai turėjo būti aišku. Seniai jis turėjo tai žinoti, galbūt seniau, negu išmoko rašto. Nuo išgertos stiklinės Petrui palengvėja galva, bet širdį dar labiau spaudžia. Rodos, ne kraujas gyslomis, bet gyvasis sidabras teka. Saulė veržiasi vidun ir taip aiškiai šviečia, kad, rodosi, ne kas kitas, o jos spinduliai, sudeginę aibės papirosų, padarė čia pelenų krūvas ir išdžiovino stiklus. Petras pasiremia ant stalo ir tarp bonkų jo suvelta galva atrodo, kaip nenuėstos žolės kupstas tarp dviejų ganyklų susikertančių tvoros baslių.

— Taigi, — nusišypso Petras, — iš manęs gali dabar nupaišyti puikų girtuoklio paveikslą, bet aš joks girtuoklis. Retai pasigeriu. Bet kai pasigeriu, — aš būnu vagis. Beveik visada. Juokinga, — aš skaitomas sąžiningiausiu žmogum. Dar blogiau, kad aš ir pats tokiu labai ilgai skaičiausi.

Petras žiūri į gelsvas kambarėlio sienas ir į kabantį pigų miesto vaizdelį. Kažakda krautuvininkas vietoj grąžos davė, kaip žinodamas, kad jis pats savo kambario papuošimui niekada nieko geresnio neišgalvos. Atsimena ir tai Petras, kad jam tik vakar paaiškėjo galutinai, kad jis vagis. Tada paaiškėjo, kaip vienas iš draugų pasisakė pasiuntęs motinai trisdešimt litų. To užteko, kad jis galutinai įsitikintų esąs vagis, ir jie padarė išvadas, kad Petras girčiausias. Galbūt ir buvo girčiausias, bet jo pusėj teisybė. Teisybė tokia didelė ir plati ir nepakeičiama, kaip žemė. Ir sena, kaip Troja. Ne, ir sena, kaip pati žemė. Sena, kaip pats žmogus, nes juk kartu su žmogumi buvo išleistas įsakymas „Nevok“. Taip, jo teisybė, kad jis vagis, o joks dailininkas jo nenupieštų dabar kaip vagies ir joks rašytojas jo kitaip neatvaizduotų, kaip tik girtuokliu. Tai dvi blogybės. Bet jis negali jų pasirinti. Ne, jei jis būtų girtuoklis, būtų daug geriau, negu vagis. Nors, vis dėlto, kaip labai tie du dalykai tarpusavy rišasi.

— Vis dėlto, aš vagis, — nusprendžia Petras. — Aš vakar neįrodžiau, bet tai aš padarysiu šiandien, nes turi, pagaliau, kas nors tikėti, kad mes vagiame, dažnai vagiame, net ir tada, kai tavo veiksmui kiti net vagystės šešėlio neskiria.

Petras užsimeta naują dvieilį švarką, — visa, ką jis turi geriausio per savo dvidešimt penkerius gyvenimo metus užgyvenęs, — atidaro langą ir išeina per siauras, kartonu apmuštas, duris. Ant stalo palieka tarp butelių ir šiukšlių bežaidžianti saulė. Petras stabteli kieme ir žiūri į beržus. „Velniam jie taip greit pagelto?“, klausia pats savęs. Pro langą iškiša galvą šeimininkė ir Petras pasigaili per ilgai užsižiopsojęs į beržus. Bet šeimininkė neturi jokios nuotaikos bartis ir, skersai šaliku perrištą, susivėlusią galvą įtraukia vidun.

Aišku, būtų, šaukusi už triukšmo kėlimą ir nė žodžio nesakiusi už vagystę. O juk vagystė tūkstantį kartų blogiau, kaip triukšmas. Ne, ji nieko nežino, o nieko nežinoti, — joks nusikaltimas. Bet jis juk vakar pasisakė ir niekas jam nė pusės blogo sakinio. Daugiausia išgėrusiu palaikė.

Petras išeina į smėlėtą gatvelę. Kaip gera, kad šiandien laisva diena, — antraip jis su šitokia bjauria nuo-

taika ir sunkia, kaip akmuo, galva turėtų sėdėti už mažo stalo ir priiminėti mažas sumas. Juokingai mažas. Kaip tas pasaulis, kur jis gyvena ir kaip tie maži priemiesčio namukai. O yra dideli namai, didelės krautuvės ir dideli tarnautojai, ir, galbūt, jie nesuka galvų dėl tokios vagystės. Ne, tikrai nesuka, nes jie neturi neturtingų tėviškių ir mažytėse trobelėse vargą vargstančių motinų.

Jis užeina į vieną mažų namukų kiemą, pastovi ties triušių narveliais ir prisimena vasaras, kada jo gyvenimas susidėjo iš labai paprastų valandų. Rytą išgindavo karves ir laukdavo vakaro, kad galėtų gulėdamas su bernais šiene pasipasakoti savo planus, kaip jis žiemą užsiaugins daug kralikų, uždirbs daug pinigų ir eis mokytis. Juokas griebdavo bernus kaip audra ir jis mažas su ašaromis įrodinėdavo, kad daug garsių žmonių savo gyvenimą pradėjo pardavinėdami degtukus. Kaip gera turėti plačią vaizduotę ir gryną sąžinę. Buvo tai bjaurios vasaros, bet šiandien jis jų gailisi, kaip viso to, kas taip pašėlusiai, kaip pavasaris laukais, nubėga, kaip kiekvienos dienos, nutekėjusios upeliais, kaip upių vandens paviršiumi vėjo nuneštų lelijų žiedų dulkių. Jis įeina į mažą kambarį, ir du draugai pakelia iš vienos lovos sunkias galvas.

— Taip anksti atsikėlei? — taria vienas jų nustebęs, lyg tikrai Petras būtų atėjęs pas juos vidunaktį.

— Jūs galit gulėti. Aš atėjau jums išaiškinti. Ne, aš negaliu šitaip. Aš turiu įrodyti, kad aš vagis. Aš noriu, pagaliau, kad jūs suprastumėt, kad ne viskas dar yra vagystė, ką tu pats nesiklausęs svetimo paimi, bet kad yra vagystė ir tai, jei tu blogai sunaudoji, ką tau duoda.

Abu draugai kartu pakelia galvas. Petras traukia tvankų orą ir nežino nuo ko jam taip bloga: nuo tvankaus oro, vakar išgertos degtinės, ar nuo supilstytos stiklinės šiandien? Abu draugai stebi jį ir vienas pagaliau tyliai pramurma:

— Matyt, radai pusę pilno butelio?

— Kvailiai! Aš galiu jums septynis septintame laipsny atmintinai pakelti, įrodydamas, kad blaivus, bet vis dėlto aš vagis.

— Tai blogai šitaip apie save galvoti, — juokiasi draugai, net jiems iš akių veržiasi ašaros ir nuo juoko dar labiau skauda skaudančios galvos.

— Blogai, bet aš ne vienas toks. Mūsų daug tokių. Suprantat, daug. Kam aš turiu pradėti nuo kitų; sakyti, kad tu vagis, kuris taip pat daro, kaip aš, bet turiu pradėti nuo savęs. Nieko žemėje nepadarysi gero, pradėjęs nuo kitų. Suprantat? Juk mokėtės kažkada. Ir šiaip, kaip aš sakau, visose knygose parašyta. Taigi, noriu aiškiai jums, jūsų neišsipagiriojusioms galvoms, paaiškinti: pirma būk pats ne vagis, o paskui gaudyk vagį. Jeigu aš tau duodu dešimt litų sąsiuviniams, o tu už juos perki saldainius, ar tu esi vagis, ar ne? Tylite?

— Labai paprasta, tingisi veltui pliaukšti. Juk svarbu, kad pinigai yra man tikrai atiduoti. Galiu ką noriu su jais veikti. O jei apseinu be sąsiuvinių, tai jau mokėjimas gyvent.

— Ne, brolyti, tai ne mokėjimas gyventi, o vagystė. Pasiutusi vagystė, nes tu žmogaus pasitikėjimu spekuliuoji. Gal jam tie pinigai buvo reikalingi kam nors geresniam?

Draugai apsiverčia ant kito šono ir užsitraukia antklode galvas. Petras žiūri pro langą ir pyksta. Ir nežino kodėl, ar todėl, kad jie netiki, ar kad nesugeba įtikinti. Ūmai vienas iš draugų pakelia galvą ir meta žodžius sunkiai, kaip akmenis:

— Tai, sakai, svarbu ką perki? O jei, pavyzdžiui, pavagi tą dešimtį litų ir perki už juos sąsiuvinius, kurie tau labai reikalingi. Ar tai vagystė, ar ne?

— Žinoma. Kvailas klausimas, — kaista Petras. Paskui nueina prie lango ir žiūri į pageltusius sodelio medžius. Vėliau taria:

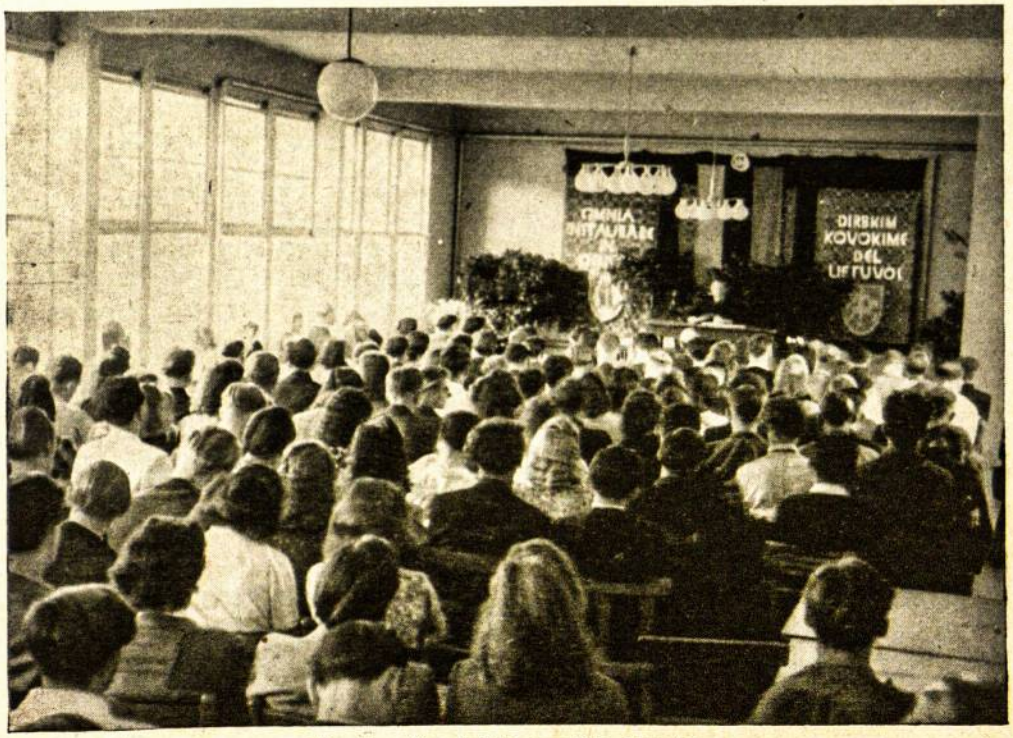

Seeshaupt'o studijų savaitės dalyviai

Iškilmingas posėdis Seeshaupt'o studijų savaitės metu

— Gera kalbėti. Bet arba jūs neturit sąžinės arba kvaili. Pasakykit, kaip kitaip galima vadinti šitą veiksmą, kurį aš padariau vakar ir dar keletą kartų prieš tai. Neduosiu miegoti. Žinau ir taip jūs nemiegosit, tam jūsų galvos persunkios ir perskaudžios. Žinot, jūs, kur mano motina? Gyvena dvidešimt kilometrų nuo miesto, — kaime, mažoj trobelėj. Apie trobelę daržas, o norint gyventi, — to daržo maža. Reikia eiti dirbti kitur. Ji mane truputį pamokė ir aš pradėjau tarnauti, nenorėdamas motinos nuvaryti į kapus. O žinot, ką ji šiandien veikė arba ką ji veikė vakar? Ji vakar tikriausiai ūkininkui rovė linus, prieš dvi savaites grėbė vasarojų, prieš mėnesį rišo rugius, o šiandien bulves kasa. Ji uždirba, savo seniems metams neįprastu darbu, keletą centų. Jai reikia gyventi ir ką aš jai galiu padėti? Nieko. Gal kada nors vėliau. Manai, motina nežino, kad man irgi blogai gyvenasi? Kai parvažiuoju namo, ji man sako: „Tu, Petreli, nežiūrėk manęs, — aš čia baigsiu gyventi, — žiūrėk savęs, — juk tau visas gyvenimas prieš akis. Žiūrėk, kad tau gyventi būtų lengviau, negu buvo man." Ir ką, žinai, motina padaro? Ji retkarčiais atsiunčia siuntinių su maistu ir dar įdeda keletą litų. „Tau, — sako, — reikia daugiau pinigų. Ir niekur taip pinigai nesvarbu, kaip mieste. Ten kartais vienas litas gali tavo ateitį nulemti ir ponu padaryti." Na, ir ką tu jai? Argi ji ne teisybę sako? O vakar ji tokį siuntinį atsiuntė ir dar penkiolika litų. Ir ką aš padariau? Atėjot jūs, viską suvalgėm, o pinigus pragėrėm. Motinos kruvinus pinigus. O jūs sakote, kad aš ne vagis.

— Su tau kartą atiduotais pinigais veiki ką nori, — pakelia vienas susivėlusią galvą, — duok miegoti, o jei mums netiki, — paklausk policijos. Ji iš to duoną valgo. Nueik ir paklausk. O pietums susitiksim valgykloj, užfundysiu alaus. Galvos sveria maždaug po toną.

— Ir nueisiu, ir paklausiu. — pagaliau juk turi kas nors tikėti, — trenkia durimis Petras.

— Neužmiršk ateiti, — dar sako draugai, bet Petras negirdi.

Jo įraudusį veidą puola pūsti vėjas. Saulė ir vėjas. Gražus ruduo, bet Petrui graudu. Visada jam graudu, kai saulė šviečia ir vėjas pučia. Pats nežino kodėl, o šiandien ypatingai. Negi tiek gyvenime maža teisybės. Jis irgi buvo neteisingesnis, bet juk dabar jam visa aišku. Kokie įstatymai keisti ir siauri. Petras velkasi smėlėtom gatvelėm. Kaip gera, kad čia smėlis, o kaime tikriausia velniškai daug purvo. Gerokai palijo prieš keletą dienų. Petras išeina į didesnę gatvę ir sustoja prie vienų didelių namų su užrašu „Policija". „Įeisiu ir pasakysiu, — žiūrėsiu ką sakys, tegu juk pagaliau žino, dėlko gyventi kartais nesiduoda."

Petras praveria budinčio kambarin duris. Su policininku kalbasi moterėlė. Kažkas daržą išmynė. Petras nervingai daužo pirštais į stalą. Aišku, svarbu daržas, bet juk daug svarbiau toks reikalas, kaip jo. Bet apie tokius jis niekad jokios kalbos negirdėjo, — vis daržai, karvės, krautuvės ir visa kita, paprasta ir milijonus kartų kartota. O kas kada kalbėjo apie tau brangaus žmogaus pavogtą prakaitą? Petras paduoda policininkui papirosą ir abudu rūko. Jis žiūri pro didelį dūmų debesį į policininką ir nori pradėti aiškinti. Kažko sunku pradėti, lyg seniau, kai turėdavo pasisakyti mokytojui, kad išdaužė langą. Pagaliau sunkiai, lyg didžiulę naštą nuo pečių nusiimdamas, taria:

— Aš atėjau su didesniu reikalu . . . Prisipažinti. — Policininkas pastatė akis. Jis jau baigia dvidešimt metų ištarnauti ir kaip maža buvo tokių, kurie tokiu reikalu varstytų policijos duris. Petras iš lėto papasakoja, kaip pragėrė sunkiai motinos uždirbtus pinigus. Policininkas paspringsta papiroso dūmuose.

— Vyruk, — šaukia atgavęs žadą, — vyruk, juk su tau atiduotais pinigais veiki ką nori.

Petrą griebia pyktis, kaip srovė vėjo į upę numestą kaštono lapą. Jis stipriai trenkia durimis, lyg, atrodo,

jas būtų griebęs skersvėjis ir vos užgirsta, kai policininkas priduria: „Taigi, vyruk, čia jau viskas pagal kiekvieno sąžinę.“

— Pagal sąžinę, — numeta nuorūką Petras, — pagal sąžinę. Bet kas apsaugo šitokiais atvejais nuo tų, kurie sąžinės neturi? Taigi, nėra įstatymų. Nieko nėra.

Petras velkasi gatve, lyg jį būtų žmona iš namų išvariusi savo zirzimu. Mintys vis slegia.

Taigi, iš kur bus įstatymai, jei niekas nesupranta, kur yra tikroji vagystė. Apvogti savo motiną esą jokia vagystė. Petras eina sunkus, lyg jį slėgtų didžiulė nuodėmė, lyg keletą cemento maišų neštų ant jaunų pečių. Po miestą vaikšto žmonės. Kiek daug jų ir kokie įvairūs. Ir jų dauguma skaitosi padoriais piliečiais. Kaip jis ligi šiai dienai. O, kad būtų galima į jų, tų visų čia judančių žmonių, sielas pažvelgti, būtų galima daug ko padaryti. Labai daug. Ne, nereikia tiek daug. Nors iš čia einančių, šia jungiančio priemiestį su miestu gatve, dešimties procentų širdis galėtum pamatyti, — geriausią pasauly romaną parašytum. Taigi, ir pinigo būtų ir motinai būtų gera. Ne, galbūt motinai svarbiau garbė už pinigą. Juk taip gera žinoti, kad tai tavo sūnus toks geriausias ir garsiausias žemėje. O dabar ji nieko nežino. Nežino net, kur jis padėjo atsiųstus jos sunkiai uždirbtus pinigus.

Petras slankioja po miestą, kaip ruduo mišku ir pievomis. Galva vis dar sunki ir mintys apie nesančius įstatymus dar labiau ją sunkina. Rudenio saulė pakyla aukštyn ir kaitina jo nugarą. Jis nenori atsegti savo didelio dvieilio švarko, kad skvernai nesivilktų žeme ir šilima jį slegia ir troškina. Jis užeina į valgyklą ir prie bufeto geria alų. Prie stalo sėdi draugai ir šnekasi. Baltos putos krinta per stiklų kraštus ir jam prisimena pienas ir kaimas. Petras sėda kartu ir nori vieną kartą viską užmiršti. Bet ne. Jo krauju sruvena vis tas pats klausimas, lyg nerimas, kada pareini iš tokio pasimatymo, kuriame ji tau buvo nedraugiška ir atšiauri. Jį graužia noras surasti bent vieną žmogų, kuris jam patikėtų. Juk, pagaliau, blogiausia nuomonė turi daugiau šalininkų, negu vieną. Petras vėl aiškina apie vagystę ir draugai stebisi.

— Matai, koks geras alus.

Petras įrausta, bet daugiau nuo kalbos, negu nuo alaus. Jis atsistoja ir kalba taip garsiai, kad nuo visų stalų sužiūri žmonės. Jo kalba teka, kaip srauni, ištvinus upė. Nuo gretimo staliuko ateina senyvas ponas ir atsisėda šalia:

— Niekai, vaikine. Kas apsiims sukontroliuoti, kaip tu išleidi tau atiduotus pinigus. Niekas to nepadarys. Sąžinės reikalas ir tik pats gali geriausiai suprasti, kaip sunaudoti paramą. Juokas, vaikine, o jei ir blogiausiam reikalui, — vistiek formaliai nėra vagystės. Nėra ir niekada nebus, nebent tuos pinigus sudegintum. Tada kitas reikalas. Reiškia, kaltas už valstybės turto naikinimą. O kad šitaip kalbi, — savaime suprantama. Jaunas, studentas, o ko gero — vakar tau duotą stipendiją pragėrei. Sąžinė graužia. Mėgstu idealistus. Reikia juk mums šitokių kietam gyvenimui atmiešti.

— Ne, tik jau ne studentas aš, — papurto Petras įkaitusią galvą ir jo skruostai dar labiau ima degti dėl buvusio bereikalingo įsikarščiavimo.

— Jaunas esi, idealistas ir kuklus, — tęsia senyvas ponas, — išgerk čia su manimi, nes tau gyventi bus, reikia pripažinti, blogoka.

— Ne, — lėtai taria Petras, — turiu eiti. Ačiū, bet vis dėlto aš palieku prie savo nuomonės.

Jis išeina pro duris ir valandėlę girdi, kaip skamba lėkštės, stiklai ir žodžiai. Petras nežino ką sugalvoti. Kaip keista ir kvaila. Kaip niekada anksčiau. Vieni jį vadina kvailiu, kiti studentu, o jis pats save — vagimi. Ir jam niekas nepritaria. Niekas. O tokių kaip jis daug. Labai daug. Galima mieste tūkstančiais suskaičiuoti. O sako, kad tų popiergalių, pinigais vadinamų, sunaikinimas įstatymais baudžiamas. Tie juokingi popieriukai brangesni už motinos darbą. Arba tegu ir už kieno kito. Jis negali pateisinti savęs ir sunkią nuotaiką parsineša į namus. Jis sukamšo bonkas po lovomis, stiklus sumeta į stalčių, popierium nušluosto stalą ir, žiūrėdamas į lubas, nepabaigiamai pradeda galvoti kur prasideda ir kur baigiasi teisė. Buvo seniau prekyba žmonėmis ir buvo įstatymai, tą prekybą saugoję. O šiandien mes juokiamės iš to. Šimtas velnių, tai buvo ne įstatymai, o žulikystė. Petras žiūri į lubomis ropojantį vorą. Voras prikabina siūlą ir leidžiasi žemyn. Nusileidžia ant lovos galo ir ropoja vilkdamas siūlą ir galbūt jam atrodo, kad tai didžiulė virvė. Jų, šitų voratinklių, pilnas kambarys ir voras, atrodo, pagaliau pagaus jį patį. Ne, ne voras, bet dienos, pats gyvenimas jį apmezga ir narplioja. Taigi, viskas tame gyvenime pagal sąžinę. O šis mano atvejis pagal mano sąžinę yra vagystė. O už vagystę reikia būtinai kuo nors atsilyginti. Bet nėra kuo. O būtinai reikia. Kadangi tai yra vagystė, tai dar kartą galiu pavogti ir, atiduoti pirmam apvogtajam. Vistiek tik viena vagystė tebus. Keistas gyvenimas. Gal tikriau mes patys esam keisti ir kvailysčių prigalvoją.

Saulė pasisuka ir kambarėly pasidaro tamsu. Už plonos sienos kažkas groja šukomis. Toks keistas zirzimas. Petras toj muzikoj užmiega ir kai nubunda, yra pavakarys. Petras uždega elektrą. Tamsa išbėga iš kambario ir atsistoja prie lango: tvirta kaip siena, laukdama, kada vėl galės veržtis į vidų. Petras išeina pasivaikščioti ir jaučia, kad visa tai, ką jis pirmiau kalbėjo, dabar atrodo, kitoj šviesoj. Kvailą mintį buvo įsikalęs į galvą. Galbūt veikė alkoholis, nors dažnai, alkoholio verčiami, pasakome tokią tiesą, kurios šiaip niekada nepasakytume. Taip, gal pasidarome jautresni ir noras pasakyti tiesą nugali nedrąsą. Bet kažko ramiau. Gal sąžinė aprimo. Jeigu taip, tai nėra jokios vagystės. Jokios. Taip jam visi aiškino.

Pro daugelį namų praeina. Už langų ružavos ir raudonos šviesos ir įvairūs žodžiai. Galbūt, ten vienas kitam meluoja ir prisiekdinėja mylį. Galbūt šnekas apie pažangą ir kultūrą. Jis praeina restoranus ir girdi dainuojančius. Galbūt, tėvas prageria paskutinius pinigus, už kuriuos turėjo dukteriai nupirkti batukus ir lėlę. Ne, galbūt, tepragėrė tik lėlę, o draugai, kurie seniai nebeturi pinigų, prašo dar pastatyti. Taigi, tokie geri ir mieli draugai ir negalima atsisakyti. Girtuokliais juos pavadintų daugelis, o jie — vagys. Taip, nes jie pavogė mažai mergaitei batukus ir lėlę ir ji maža, — šviesiais plaukučiais ir didelėmis išsigandusiomis akimis, — žiūrės į kaimyno kiemą ir pavydės ten žaidžiantiems vaikams. Jie pavogė mergaitei džiaugsmą, o mes kalbame apie įstatymus. O tie įstatymai už daugelio metų bus tokie pat juokingi, kaip tie, kurie saugojo prekybą žmonėmis.

Petras užsižiūri į žvaigždes. Tokios mirgančios šviesios žvaigždės rugsėjo. Taip neapmatoma, begalinė erdė. Kažkokia nerami nuotaika, kažkas jaudinąs sruvena krauju, žiūrint į tas aukštumas. Jeigu jis galėtų, jis viso krašto žmonėms įsakytų kas vakarą pastovėti po žvaigždėtu dangumi. Daugelis dalykų paaiškėtų apie

Su aukštaisiais svečiais Hohenschwangau žiemos stovykloje

gyvenimo prasmę ir vertę. Toks didelis ir neaprėpiamas dangus. Didybė ir grožis. O grožis skaidrina žmogų. Ir daugelis dalykų lengviau spręstųsi žemėje. Galbūt ir jis pats turėtų daugiau matyti negu tai, kas yra tame vargingame kvartale, kuriame jis gyvena, arba kad ir čia, kur namai dideli ir sunkūs, kaip nuodėmė, vienas kitą slegia į žemę.

Petras grįžta namo. Voras nuo lubų ant lovos nutiesęs didžiulį tinklą ir Petras ieško kur pakabinti kelnes. Taip nesinori vienu mostu kito darbą sunaikinti. „Tegu nors vieną musę pagaus", — mąsto Petras ir užgesina šviesą. Tamsa, kantriai laukusi už langų, įeina vidun.

Kai rytą Petras eina į įstaigą, jo galvoje maža bėra vakarykščių minčių. Gyvenimas bėga ir užtrenkia ne tik daugelį mažesnių garsų, bet ir širdies plakimą Bet kai įstaigoj pradeda skaičiuoti pinigus, vėl jam ateina vakarykštė mintis ir sėda taip įkyriai į smegenis, kad visas kitas mintis išstumia.

Taigi, pinigai. Daugelio žmonių sunešti į kasą pinigai. Jie priklauso visuomenei. Visai visuomenei ir jeigu jis paimtų nors truputį jų savo reikalams, kiek maža nuo žmogaus tepavogtų. Labai maža. Daug mažiau, negu kad jis iš motinos. Bet koks tada būtų triukšmas. Ir niekam nereikėtų įrodinėti, kad jis vagis. Visi tikėtų ir nubaustų kietais paragrafais. Per dieną mintis, kad jis yra vagis, įsikala į galvą taip kietai, kad jis nutaria vakare nuvažiuoti pas motiną. Nuvažiuos, pasikalbės ir rytą grįš. Papasakos jai visa ir bus baigta, o ateity bus geriau. Juk negalima daryti tragedijų iš niekų. Nereikia daryti jų ten, kur be jų apseinama. Jis skubiai po darbo valandų išvažiuoja autobusu.

Pro langą lekia laukai, spalvoti įvairiomis spalvomis, lyg vaiko dažyta atvirutė. Ruduo eina kalnais ir lygumomis, ir vėjas didelius palšus debesis veja virš tų laukų. Tiek nedaug kelio autobusu. Jis išlipa prie vieno kaimo ir eina link mažos trobelės. Ji tokia maža ir sena. Turbūt daug buvo joj dainų pridainuota ir ašarų išlieta. Ant stogo auga žolės ir į langines atsirėmę geltoni jurginai. Jis randa motiną, besėdinčią ant slenksčio ir beskutančią vakarienei bulves. Motina skubiai meta bulves ir stoja. Ir Petrui atrodo, kad ji ne visai atsistoja, — taip daug jau metų ir darbo yra palenkta.

Jis bučiuoja jos suskeldėjusią ranką ir stebisi, kodėl tik dabar taip aiškiai pamatė, kad motina perdaug sulinkusi ir rankos perdaug suskeldėjusios.

— Gerai, Petrel, kad dažnai parvažiuoji. Va, čia kartu pabūsim ir man senai ramiau. Vakar bulves kasiau. Tiesa, anksčiau tokį siuntinėlį buvau įdėjusi ir centų keletą.

Petras jaučiasi, lyg degąs. Jis kaip tik nenorėjo tos kalbos. Jam rodos, kad jis baisiai paraudonavo ir motina klaus, kas jam pasidarė. Ne, bet motina nieko nemato. Ji ramiai šluosto peilį į priejuostę. Saulės laidos spinduliai dega mažyčiuos languos, kaip kraujas Petro skruostuos.

Vėjas judina palangėj geltonus jurginus ir jų šlamesys dar labiau graudina Petrą. Taip, argi jis nesakė draugams, kad motina bulves kasė, o jis tuo tarpu . . . Ak, jis nenori nė pagalvoti.

— Nuskusiu pora bulvių daugiau. Turiu pieno ir valgysim bulves su rūgusiu pienu. Ir sviesto vakar užkasiau. Matai, kaip gerai gyvenu.

Petrui baisu. Tokia maža ir nuskurdusi atrodo motina šioj pavakarėj. Jis gėdisi savo gero kostiumo. Sumanytų, — mestų kur nors.

— Mama, žinai . . — Petras nežino, kaip toliau sakyti, jis nori prisipažinti. Tik motina jį suprastų, bet bijo ištarti žodį „vagis", — Mama, aš ne visai tiksliai sunaudojau, ką tu atsiuntei.

— Ką tu, vaikeli. Svarbu, kad tu. Kas tau atrodė geriau, tai ir padarei. Ką čia, tiek tų gėrybių.

Ji nutyla ir Petras bijo toliau kalbėti. Jis stebi basas motinos kojas ir žino, kad nedaug kuo ji turi apsiauti. Ateis ruduo ir žiema. Ir ji nieko neturės. Ir megstukas senas, ir skara nudėvėta, ir šalta. Petras dabar žino, kad jis vagis. Tikrai, tikrai. Kaip niekada jis nežinojo. Dabar jo niekas neįtikins. Į jo galvą nusėda mintis, stipri ir galutina. Viskas bus taip, kaip jis galvojo per tas dvi dienas. Jis nusprendžia ir taip gera jam nuo tos minties.

— Mama, aš rytoj atvažiuosiu. Taigi, rytoj ir vėl traukiniu grįšiu. Nebus autobuso grįžti.

— Pavargsi važinėdamas, nors man taip gera su tavimi pabūti. Taip kartais būna liūdna ir ilgu.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO

Žiema

PR. KOZULIS

Aš nežinau : ar bus kada žmogus keliavęs
tokiu klaikiu keliu, kaip aš? —
Jaučiau — smagus pavasaris aplink siūbavo,
bet nemačiau gyvybės, nei želmens.

Tiktai vienui vienintelis ugnies ruoželis
man niekad neišnyko iš akių,
nušviečiantis didžiulę mano šalį
ir lengvo vėjo supamus laukus.

Girdžiu, kaip sunkiai lekia šiaurės paukščiai,
skaudžiai mane sparnais užgaudami.
Jie žemėn žvilgteri iš aukšto
sapnuojančiom akim.

Staigus, viliojantis ir pavojingas
tas vaizdas niekad neprapuola iš akių,
lyg žaibas krisdamas sustingo
viršum pusnynuos miegančių miškų...

Sutema užeina į sodžių ir į jų mažą kiemą. Ant statinių kabą skalbiniai įgauna keistų šmėklų pavidalus. Kažkur nuskamba palaida, nesusiklijavusi daina. Petras valgo bulves, kurios sunkiai ryjasi, lyg, rodos, kažkas būtų sukaustęs žandus ir gerklę. Kažkas sunkus ir nesuprantamas.

Bet kai rytą jis vėl išvažiuoja į miestą, jo nuotaika giedri. Ir įstaigoj jo niekas nematė tokio linksmo ir švilpaujančio.

— Kaip gera turėti gryną sąžinę, — pagalvoja krautuvės vedėjas. Ne, jis šitaip negalėtų švilpauti, kaip šitas jo jaunas kasininkas. — Įkūnytas sąžiningumas, — murma krautuvės vedėjas ir mąsto apie savo namus. Jis supranta visa, kas galima ir kas ne, bet gyventi reikia. — Reikia, — numoja ranka vedėjas ir varto sąskaitas, sąrašus ir lydraščius.

Petras išeina po darbo namo ir pirmą kartą neneša pinigų į banką. Jis nueina į krautuvę, nuperka šiltą storą megstinį, skarą, vailokus ir daug dar įvairių smulkmenų.

— Vis dėlto, daug galima už tokią sumą gauti, — galvojo Petras. Taip, jis atsilygins motinai. Jis dabar bus visai paprastas vagis, bet jam asmeniškai bus geriau. Daug mažesnė vagystė pavogti iš to, kas turi daug, negu iš to, kas nieko. Taip, argi ne vis tiek? Jeigu sąžinės reikalas, tai jis daro pagal sąžinę. Ir kas įstatymai! Įstatymai šiandien tikslūs ir aiškūs, o vėliau jie skamba feljetoniškai. Kas iš to, jei jį visi išteisins, o jo siela bus nerami. Kas iš to, jeigu dabar jį apkaltins vagyste, bet savo sieloj jis daug mažesnių vagim jausis, negu tada, kai jį sąžiningiausiu skaitė.

Jis visa supakuoja ir išvažiuoja. Kai atiduoda motinai, jis mato, kad jos daugelis raukšlių išsilygina. Taip, ji turi megstuką, skarą, vailokus ir jos reumatizmo iškankintos kojos galės atsigauti. Bet staiga jos veidą užgula šešėlis.

— Iš kur tu visa tai paėmei?

— Mama, kai tu man visokiom progrom siųsdavai, aš sutaupiau. Dabar tau atsilyginu.

— Matai, vaikel, — motina su priejuoste nubraukia ašaras, — matai, tu geriausias pasauly vaikas.

— Dėl to tai kažin, mama, bet noriu būti geriausiu. O dabar einu į stotį. Turiu būtinai važiuoti. Dabar truputį ilgiau, mama, nebeatvažiuosiu. Bet ne todėl, mama, kad tavęs nemylėčiau, gal todėl, kad myliu.

— Su Dievo palaima. Žinau, greit pasimatysim.

— Kažin? — pagalvoja Petras, eidamas dobiliena. — Kažin, tai priklausys nuo daugelio atvejų.

Pro krūmus veržėsi mėnuo, virš laukų skrajojo voratinkliai ir korėsi Petrui ant veido ir rankų ir jis mąstė, kad tai ne voratinkliai, kad tai gyvenimo, tai dienų ir idėjų pinklės.

Rytą jis įėjo vėl į tą pačią policiją ir jautėsi visai gerai, nes vieną blogybę jis buvo iškeitęs į kitą, daug mažesnę.

— Tai ką, vėl atėjai pasisakyti, kad savo pinigus pragėrei? — pažino policininkas.

— Ne, šį kartą vienos dienos krautuvės uždarbį.

— Čia kitas reikalas, — ramiai tarė policininkas ir pakėlė telefono triūbelę.

Petras nesijaudina. Jis sumažino savo sieloj nerimą ir nereikės jam ieškoti žmogaus, kuris pripažintų jį vagim. Ji tokiu net prieš jo norą dabar visi vadins. Tik motina, kaip ir pirma, ne. Jis buvo ramus ir nežinojo, kad savo graužimąsi uždėjo motinai. Motina viską supras ir žinos. Taip, Petras nesuprasdamas atidavė savą naštą motinai. Gal ir gerai, nes motina lengviau neša viena visų vaikų vargą, negu vaikai kiekvienas savo vargą skyrium.

Už lango eina žmonės. Tie patys, kurie jį kasdien sutikdavo. Gal ne vienas iš tų, kuriems jis įrodinėjo esąs vagis. Dabar nereiks įtikinėti. Nebereikės. O esmėje paliko tas pats. Petras užsisvajoja kažką apie vaikystės vasaras ir jam rodosi, kad jis stovi mažo valsčiaus raštinėj, laukdamas metrikų išrašų, kurie jam reikalingi egzaminams. Ir jis norėjo kažką pradėti pasakoti policininkui apie egzaminus, kuriuos jis dabar pabandė laikyti, norėdamas atsakyti į klausimą, kada ir kur yra tikroji vagystė, bet tuo laiku įėjo kitas policininkas ir tarė:

— Prašau pas poną viršininką.

Vasaros burtai

Lietuvių tautos vaidmuo kovoje su vokišku Drang nach Osten

Vokiečiai mūsų tautos ir valstybės istorijoje užima bene svarbiausią vietą ir tai „gerąja prasme". Su vokiečių ordinų puolimais prisikelia ir išeina į istorijos areną lietuvių valstybė. Nuolatinėse kovose valstybės paprastai suvargsta, čia priešingai. Ordinai, Vakarų Europos šelpiami, pasiekė nepaprastos galybės laipsnio. Lygiagrečiai ir lietuviai, savomis pastangomis bei sugebėjimais, gabių karo vadų ir plataus masto politikų bei valstybininkų vadovaujami, sukuria 1.000.000 kv. km. plote valstybę. Abudu priešai kulminacinį galybės tašką pasiekia vienu laiku. Susikimba lemiamam mūšiui. Krinta ir sunyksta vokiečių ordinas. Netrukus sunyksta ir Lietuvos žydėjusi valstybė. Vienas ir kitas susijungia su savo kaimynais. Katalikiškas ordinas atsimeta nuo Romos ir tampa protestantišku, lietuviai tuo tarpu apsikrikštija ir tampa šiauriausias katalikybės avanpostas Europoje. Tai istoriniai paradoksai mūsų likiminėje kovoje tarp Slavų ir Germanų; tarp kultūringų Vakarų ir barbariškų Rytų. Vieni ir kiti lietuviškąjį barjerą stengėsi sudaužyti; iš jų atkakliausias buvo mūsų kaimynas — vokiečiai.

Tiesa, ne visi vokiečiai mūsų atžvilgiu buvo blogai nusistatę. Daug žymių vokiečių viduramžiais ir vėlesniais laikais reiškė simpatijas mūsų tautai. Ypač vėlesniųjų laikų paminėtini: filosofas E. Kantas, Prūsijos karalius Fr. Wilchelmas III, arba Fr. Wilchelmas IV. Mažosios Lietuvos himno autorius hanoverietis Sauerweinas ir kiti. Tačiau ir jų uždavinys buvo ne nykstančią lietuvybę Prūsuose gelbėti, bet surinkti mokslo labui lietuvių tautos kultūros ir kalbos lobius.

Amžiais vokiečius viliojo derlingosios Ukrainos žemės, žavėjo gražusis Dniepras ir Suomių Įlanka. Lietuva, tarytum ąžuolinis rąstas, gulėjo skersai vieškelio. Reikėjo tik jį pašalinti ir germaniškas vežimas būtų be kliūčių nuriedėjęs į palaimintas, daug žadančias Rusijos lygumas. Dėl to amžių bėgyje į narsią lietuvių krūtinę atsimušė audringiausi germanų puolimai, o viduramžiais, sulaikydami germanų veržimąsi, lietuviai nusprendė Rytų Europos likimą visiems laikams.

Nauji vėjai papūtė lietuvių tautos gyvenime, kai pirkliai (vokiečiai) pastatė Rygos pilį (1201), o vyskupas Albertas apsigynimui nuo pagonių (1202) įsteigė kalavininkų ordiną. Kiek vėliau (1230) Mozūrų kunigaikštis Konradas parsikvietė Palestinoje darbo netekusį kryžiuočių ordiną ir dovanojo jiems Niesavos pilaitę. Šiaurėje kalavininkai nugalėjo latvius ir kitas gimines, — iš Vakarų kryžiuočiai per 50 metų palaužė atkaklų prūsų pasipriešinimą ir prislinko prie Nemuno (1282). Kryžiuočiai ir kalavininkai ruošėsi dabar paskutiniam smūgiui kryžiaus ir krikšto vardan pavergti paskutinę pagonybės šalelę Pabaltyje-lietuvius.

Kai lietuviai susivienijo po vieno karaliaus Mindaugo valdžia, ėmė nepaprastai stiprėti. Jau 12-tojo amžiaus gale pradėta lietuvių ekspansija į Rytus dar sustiprėjo. Ordinai matė stiprėjantį priešą ir skubėjo. 1236 m. kalavininkai, sukvietę daug svečių, su didele kariuomene įpuolė į Lietuvą. Sutelktinė lietuvių kariuomenė ties Šiauliais pastojo jiems kelią. Šio mūšio metu žuvo visa kalavininkų karo vadovybė su pačiu magistru priešakyje ir daugybė svečių. Tai buvo pirmas žymus lietuvių kariuomenės ir drauge suvienytos Lietuvos triumfo vertas mūšis, nes po šio mūšio kalavininkų ordinas pasijuto tiek silpnas, kad turėjo vienytis (1237) su savo bendrininku-Prūsų ordinu.

Suvienyti ordinai pasidarė dar pavojingesni Lietuvai. Jeigu anksčiau jie veikė atskirai, tai dabar stengėsi savo veiksmus derinti ir susilietį į vieną valstybę. Ordinas visu svoriu griuvo ant Žemaičių. Prasidėjo pusantro šimto metų užsitęsusi žiauri ir nepermaldaujama kova dėl Žemaičių ir, tuo pačiu, dėl visos Lietuvos.

Ordinai, įsitikimę, kad vienu dideliu karo žygiu Lietuvos nenugalės, pradėjo sistematišką alinimo karą, o užgrobtose apylinkėse statyti pilis ir vėl puldinėti toliau. 1253 mt. kalavininkai pastatė Klaipėdą, kaip svarbiausią karinę bazę Žemaičių užėmimui. 1259 mt. šis ordinas pastatė Jurbarko pilį. Žemaičiai pastarajai pridengti pasistatė Kuršuvą ir nė nemanė leisti toliau smelktis į kraštą. 1260 m. jungtinė ordinų kariuomenė išsiruošė žygiui išgriauti Kuršuvai. Po gudraus žemaičių manevro, ordinų kariuomenė buvo suklaidinta ir nuviliota prie pelkėto Durbės ežero (netoli Liepojos); čia net pats Livonijos magistras ir Prūsijos maršalka galą gavo. Durbės mūšis, tai antras didelis lietuvių laimėjimas, kuris turėjo toli siekiančias pasėkas. Livonijos ordinas buvo nuvytas nuo Nemuno. Jurbarko pilis išgriauta, o Livonijoje ir Prūsuose prasidėjo visuotinis sukilimas. Suliepsnojo ordinų pylys, žinyčiose ėmė smilkti dievų garbei aukurai. Švito išsivadavimo rytas pavergtiesiems. Bet Romai buvo svarbu išlaikyti krikščionybei užkariautas sritis. Lietuviai neatėjo laiku į pagalbą ir, galų gale, 14 metų didvyriškai kovoję narsūs prūsai, paskutiniai palūžo iš visų aisčių giminių. Šis sukilimas buvo netoli laimėjimo, nes kryžiuočiai laikėsi vos keliose pilyse. Jeigu jis būtų pavykęs, bent Pabaltijo vaizdas šiandien gal kitoks būtų. Lietuviams šis prūsų sukilimas davė laiko atsikvėpti ir žymiai sulėtino vokiečių ekspansiją.

Vos atsipeikėję po sukilimų, ordinai vėl griūva ant Lietuvos. Šį kartą kryžiuočiai suintensyvina pilių statymą Nemuno pakrantėse. 1328 metais perima iš kalavininkų Klaipėdą. Lietuviai irgi suprato strateginę Nemuno vertę ir ėmė taip pat statyti pilis taip, kad nuo XII amžiaus galo iki XIV amžiaus pradžios susidarė maždaug pastovus frontas pagal Nemuno vagą. Iš šių pilių tiek iš vienos, tiek iš antros pusės daromi dažni plėšiamojo pobūdžio žygiai. Antai, nuo 1345 m. ligi 1377 m. kryžiuočiai buvo užpuolę Lietuvą 70 kartų, kalavininkai — 30 kartų. Lietuviai padarė į Prūsus 31, o į Livoniją 11 karo žygių.

Reikia keršto iš visos tautos, iš viso pavergtojo krašto, kurs pačiame šaltinyje užtvenktų nedorybės srovę. Reikia ištiso tvano, kad visą senovinį raugą nuplautų. Reikia smarkios audros, kuri nugriautų nuo visuomenės tamsios nakties slogutį. Tik kad susidarytų tvanas, reikia daug daug lašų, kad ilgai ilgai lašėtų; vienas, dešimt, šimtas čia neprilašins. Tai gali padaryti tik šimtai tūkstančių. Ir audros vienas neįpūsi; taip pat reikia daugelio pūtėjų; juo daugiau bus, juo didesnę audrą sukels.

Vaižgantas

Šiuo metu pasikeičia kariavimo taktika. Ordinai priversti skaitytis su Lietuva, kaip su valstybe, jų vadus laikyti tauriais ir gudriais strategais, o pačius lietuvius — nė žmogaus vardo nevertais, naikintinais pagonimis, bet sau lygiais žmonėmis. Čia daug nuopelnų tenka lietuviškajam Hanibalui-Kęstučiui.

Nuolatinės kovos vieniems ir kitiems nusibodo. Ordinas pasijuto galingas vienu smūgiu Lietuvą priversti pasiduoti, o be to, bijojo, kad lietuviai neapsikrikštytų. Lenkus gąsdino, kad vieną dieną ordinas visa galybe neatsisuktų ant jų ir nepradėtų veržtis į Lenkiją, dar be to, lenkams patiems rūpėjo strateginės sritys Vislos žemupyje. Lietuvos valdovas Vytautas jautėsi irgi stiprus, kad, sąjungoje su lenkais, vieną kartą visam laikui baigti sąskaitas su kryžiuočiais. Abi pusės ruošėsi atsidėję. Galų gale, didžiulės aniems laikams armijos susitiko Tannenbergo-Grünwaldo laukuose (1410) lemiamam paskutiniam mūšiui.

Du šimtus metų trukusi lietuvių kova su vokiečiais baigta mūsų laimėjimu (1236—1435). Du lietuviai — Vytautas ir Jogaila — parašė slavų kraštų likimą.

Dramatiška buvo lietuvių kova su vokiečių agresija. Nors lietuvių valstybės pradžią ir lydi dideli ir reikšmingi laimėjimai, tačiau atlaikymas strateginių pozijų — žemaičių ir pajūrio krašto — lietuvių tautai kainavo daugybes materialinių ir dvasinių bei kraujo aukų. Stipri valstybinė sąmonė, gajumas ir aukštas politinis lygis įgalino suorganizuoti didžiulę valstybę ir visus jos resursus sukaupti nuolatiniam karui prieš bendrą priešą. Ne slavai, bet aštuonių lietuvių generacijų paaukotas lietuviškasis genijus, puikūs karo vadai, administratoriai ir valstybininkai suorganizavo užtvarą vokiečių agresijai ant Nemuno krantų. Tai didis pasaulio istorijoje faktas, kaip didi ir kukli yra lietuvių tauta.

Lietuviai pašalino vokiškąjį pavojų kitiems, bet niekuomet jo nepašalino sau. XIX amžiaus gale vokiečiai susigriebė galutinai išnaikinti lietuvius Rytprūsiuose. Pirmojo karo metu vokiečiai sukruto realizuoti prieš 500 metų sukliudytus planus — kolonizuoti ir galutinai įsitaisyti Lietuvoje.

Lietuviai buvo pirmieji, kurie išdrįso teisinguman patraukti nacių vadus. Antrojo pasaulinio karo metu vokiečiai pasijuto visai gerai. Ėmė šeimininkauti kaip namie. Ir šį kartą lietuvių tauta instiktyviai ir teisingai nujautė vokiečių užmačias „Ostlande“ ir savo pasipriešinimu sudaužė visas pastarųjų pastangas.

Taigi, lietuvių vaidmuo kovoje su vokiečiais nepaprastai didelis. Kokią duoklę šioje kovoje atidavėme naujaisiais laikais, — istorija dar tars savo žodį.

Br. Zumeris

Ant Reino . . .

Bedievybė kaip likimas

(atkelta iš 10 psl.)

būti begaliniai žmogiški, nes kitaip jie būtų jo vaikiškam supratimui neprieinami.

Metams slenkant gyvojo Dievo paveikslas turi keistis. Auklėjimo ar protinio nerangumo dėka pas kai kuriuos žmonės to neįvyksta, ir Dievo sąvoka jiems lieka kaip kokia vaikystės relikvija. Kitos vertybės būna tuo tarpu pervertinamos. Dievas lieka užpakaly, nes jaunas žmogus, užvaldydamas pasaulį, daugiau rūpinasi daiktų paviršium. Vėliau ar anksčiau jis pažvelgia ir į savo vidų. Žmonių ar knygų paveiktas, jis irgi atsimena Dievą; geriau — savo sąvoką apie jį — ir nustemba jos nekritiškumu. Jis nebegalvoja savo sąvokos keisti ir pritaikinti savo pažengusiai galvosenai, bet lengva ar sunkia širdimi išsižada jos.

Tikėjimas į Dievą nėra vien valios ar noro dalykas, bet ir galėjimo. Ar didelis yra mano nuopelnas, jei aš galiu tikėti? Ar didelė yra tavo kaltė, jei tu to negali? Jei mes norime ką nors apie išorės pasaulį patirti, tai naudojamės pojučiais, kurie pajėgia mums perduoti, pav., spalvas, garsus. Jei kas neturi regėjimo organų, tai ar galime ant jo pykti dėlto, kad jis nemato, kokia graži žydinti pieva? Dievui „matyti“ reikia turėti Jo malonės. Aišku, žmogus turi būti jautrus Dievo balsui ir neužsikimšti ausų jį išgirdus. Jautrumas yra geriausias pasiruošimas tikėjimui priimti. „Palaiminti nekaltos širdies, nes jie Dievą regės.“

6. Išvados

Tušti religiniai plepalai niekam naudos neatneš. Rimtas pasikalbėjimas su bedieviais gali būti naudingas. Aš galiu jiems sakyti, kame ir kaip aš Dievą matau, bet aš tuo jų neįtikinsiu, nes jie atsakys: o mes čia Jo nematome. Kaip jų visi įrodymai, kad nėra Dievo, mano tikėjimo nesugriaus, taip mano įrodymai jų netikėjimo nepašalins. Įrodymais bedievio neatversi. Tą padaryti tik pats Dievas tegali. Mes apie Dievą peržmogiškai galvojame, jei manome, kad Dievas baisiai sielojasi ir nerimsta danguje, kam tiek daug bedievių neatsiverčia. Saulei juk vistiek, ar ją pripažinsi, ar ne, ar mes jos spinduliais gėrėsimės, ar šešėly sėdėsime. Tik mums yra ne vistiek. Juokinga turi Dievui atrodyti žmonių puikybė, jei jie mano darą Dievui gerą darbą Jį pripažindami. Mažą įspūdį Dievui tepadarysi, šaukdamas „Viešpatie, Viešpatie,“ o nepildydamas Jo valios. Neraikia manyti, kad bedievių Dievas „neapkančia“ — to Amžinoji Meilė išviso negali. Daugybė bedievių pildo Dievo valią savo tvarkingu gyvenimu ir nuoširdžiu tiesos jieškojimu. Netikėjimas tad yra lyg likimas, kurio nelemtis gali kada nors pasibaigti. Ir jie gali eiti „pirma jūsų į dangaus karalystę“.

Stipriausias bedievių ginklas nėra mokslo pažanga, bet Dievo išpažinėjai, kurie panaudojami kaipo įrodymai Dievo nebuvimui — gyrimąsi savo santykiavimu su Dievu, nudavimas tarnaujant Dievui ir tikint į Jį, ilgos maldos ir pasninkai, o tačiau nepavyzdingas gyvenimas. Atsakomybė už šių dienų bedievybę teks pirmoj eilėj mums — tikintiesiems, kad mes užstojame jiems Amžinąją Saulę, kad mūsų blogi darbai nepraleidžia jos spindulių, kad ji šviestų tiems, kurie „klaidžioja tamsybėje ir sėdi mirties šešėliuose . . .“

RELIGINĖS IR KULTŪRINĖS VEIKLOS PASAULY

PAX ROMANA SUVAŽIAVIMAI LOUVAINE IR SPA.

Su pirmaisiais balandžio mėnesio spinduliais, Belgijoje susirinko katalikiškojo pasaulio intelektualai svarbioms gyvenamo momento problemoms apspręsti.

Tarptautinis Misijų Akcijos Kongresas Louvaine

Pagrindinis kongreso tikslas buvo apsvarstyti, ypatingai dabar aktualų, misijų veiklos suaktyvinimo klausmią. Laikraštis „Pax Romana", nušviesdamas ta proga katalikų misijų praeitį, pasisekimus ir sunkumus, iškelia padarytus pakeitimus didelės krizės, kuri nuo pastarojo karo supa tolimus misijų kraštus. Ši nauja ir staigi krizė, laikraščio nuomone, yra radikalesnė už visas iki šiol buvusias. Indijoje, Japonijoje Islamo kraštuose, Vid. Afrikoje yra gyvai suklestėjęs tautinis pabudimas, kuris kartu anešė naują judėjimą — veržimasis religiją bei dvasininką išstumti iš viešojo gyvenimo viską pavedant pasauliečiams. Šis XX šimtmečio „laicizmas" yra dabar pabundančių kraštų drama, kaip XIX š. jis buvo Senosios Europos drama. Misijose dirbusi dvasininkija — kunigija ir vienuolija — negalėtų užpildyti tų gausių veikimo dirvų; ji gal ir galėtų organizuoti tą taip pasigendamą elitą, kuris turėtų į visą gyvenimą atnešti Gerąją Naujieną. Pasaulietiškoji Misijų veikla yra todėl didelis šių dienų kataliko intelektualo uždavinys. Šv. Tėvas yra kartą pasakęs: „Darbininkų apaštalai turi būti darbininkai". Tas posakis taikintinas ir intelektualams.

Labai aktuali ir svarbi tema į Louveną sutraukė 23 tautų katalikų akademikų atstovus ir gausų svečių būrį, — kongrese dalyvavo 210 asmenų. Studentų Ateininkų Sąjungą atstovavo kun. dr. Pr. Gaidamavičius. Kongresą globojo Louvaino universiteto rektorius Mgr. H. Van Waeynbergh.

Trijų suvažiavimo dienų metu, kovo 31 — balandžio 2, buvo gausu įdomaus darbo. Priešpiečiais dažniausiai buvo duodamos informacijos: kaip sukurti Misijų židinį tarp intelektualų, kaip priimti užsieniečius studentus Europoje ir Amerikoje, kaip tarnauti iš tolo; ir popiečiais skaitomos paskaitos: intelektualų misijos ir uždaviniai, globos sąlygos, krikščionis nekrikščioniškų tautų akivaizdoje ir t. t. Šis minčių pasidalinimas iškėlė galimybes kievienam intelektualui prisidėti prie misijų darbo, išryškino visą eilę svarbių šios srities momentų.

Visi atstovai turėjo progos apžiūrėti senovišką Louvaino miestą su iš kreivų gatvelių voratinklio iškylančiais puikių bažnyčių bokštais, rotuše ir 1425 metais įsteigtu Louvaino universitetu-studentų ateitininkų gimtine.

Tremtiniams kongrese pasireikšti neteko; jų klausimas tačiau prabėgomis buvo paliestas.

Tarpfederalinė „Pax Romana" TKSS Konferencija Spa

Daugelis atstovų dar tą patį vakarą per Liege pasiekė netoli Vokietijos sienos esantį mažą Spa miestelių, kuris vadinamas Ardenų perlu ir yra plačiai žinomas Europoje, kaip puikių miškų supama žymi vasarvietė ir Vokietijos 1918 metų kapituliacijos vieta.

Į šioje gražioje vietoje sukviestą metinę „Pax Romana" tarptautinio Katalikų Studentų Sąjūdžio konferenciją susirinko atstovai iš visų pasaulio šalių: nuo Suomijos iki Pietų Afrikos, nuo Kanados iki Australijos.

Sekančią dieną, popiet suvažiavimas buvo iškilmingai atidarytas. Generalinis „Pax Romana" TKSS Sekretoriatas padarė pranešimą apie 1947/48 metų veiklą. Jame buvo peržvelgti santykiai su bažnytine vyriausybe, studentų katalikiškoji akcija, spaudos reikalai, šalpos darbas, ryšiai su tarptautinėmis organizacijomis, pasekretoriatų veikimas, „Pax Romana" bendradarbiavimas su sudėtinėmis federacijomis, vyriausiojo bei „Pax Romana" komitetų veikla, atsikuriančios „Pax Romana" Draugų Sąjungos uždaviniai. Buvo užsibrėžtos gairės šių dienų keliui, iškelti šie reikalavimai katalikui studentui: tvarkyti savo gyvenimą pagal artimo meilės principus, žengti naujo socialinio judėjimo priešakyje, pajusti laiko reikalavimą ir siaurą nacionalizmą pakeisti krikščioniško patriotizmo dorybe. Federacijos turi neužsidaryti savyje, bet skleisti krikščionybės spindulius į aplinką; suartėti su savo sudėtinėmis grupėmis bei jas priartinti prie „Pax Romana", kad bendroji veikla tikrai būtų verta sąjūdžio vardo. Pranešimas, o ypač „Pax Romana"

Hohenschwangau sniegynuos . . .

bendradarbiavimas su sudėtinėmis federacijomis, sukėlė gyvas diskusijas.

Dar tą patį vakarą pradėta skaityti diskusinė paskaita „Kataliko studento reiškimasis bendrajame universiteto gyvenime". Paskaita lietė asmeninį ir studentų federacijų individualų bei kolektyvinį reiškimąsi. Paskaitoje iškelta Bažnyčios, kaip vienintelės šių dienų pasaulio dvasinės vienybės kūrėjos, reikšmė; tačiau, šios vienybės atsiekti reikalingas gyvas katalikų reiškimasis visame gyvenime. Kataliko studento reiškimosi sritis yra jo universitetas. Individualus reiškimasis bendrai esąs patenkinamas, kai kur net labai geras. Jam pagyvinti reikėtų aiškesnės darbo orientacijos. Iškelta eilė pasiūlymų, nurodyta šio darbo pavojai bei laimėjimai. Kolektyvinis reiškimasis esąs gana ribotas. Siūlyta pasisakyti jo išjudinimo reikalu, paliesta dabartinės šio reiškimosi kryptys, ypač tų federacijų, kurios veikia išimtinai katalikiškosios akcijos ribose.

Visą suvažiavimo laiką besitęsiančios, įdomios bei naudingos diskusijos, paskaitoje iškeltomis temomis, sudarė šios konferencijos studijų branduolį. Bet tuo nebuvo apsiribota, nes tikrai darbinga konferencijos dalyvių nuotaika leido jiems nemažiau produktingai dalyvauti ir kitus klausimus besprendžiant.

Ši konferencija išrinko naują „Pax Romana", TKSS vadovybę — Vyriausiąjį Komitetą, kurio pirmininku tapo Gonzales Torres (Meksika) o nariais — Olandija, Italija, Danija, JAV, Argentina, Hindustanas ir Ukraina.

Naujais Sąjūdžio nariais konferencija priėmė Vokietijos, Pietų Afrikos bei Vengrijos katalikų studentų sąjungas, JAV Newman Club Federation, Argentinos Asociacion de las Universitarias de la Accion Catolica Argentina, Portugalijos Iuventude Universitaria Catolica Feminina de Portugal ir Austrijos Cartell-Verband der Katholischen Oesterreichischen Hochschulverbindungen. Dėl Vokietijos Katalikų Studentų Sąjungos (KDSE) priėmimo buvo kilę ginčų.

Tremtinių (čia pridurtina, kad mūsų atstovo iniciatyva nejauki „DP" pavardė konferencijos buvo pakeista „tremtinio" terminu) reikalai stovėjo anaiptol ne paskutinėje vietoje ir konferencijos dalyviai jais labai domėjosi. Iš vadovybės pusės buvo nurodyta, kad iš 74,000 šveic. fr. „Pax Romanos" biudžeto tremtinių reikalams buvo skirta apie 10.000 šveic. fr. (lietuviams 1.244,84 šveic. fr.). Šias pašalpas, atstovams pritariant, nusistatyta nesiaurinti, o plėsti Vadovybė skatino visas federacijas kiek galima daugiau prisidėti prie tremtinių šalpos.

Mūsų atstovas, kalbėdamasis su atskirų tautybių atstovais, sužinojo, kad Ispanijos ir Olandijos katalikai studentai stengiasi sudaryti galimybes tam tikram ateitininkų skaičiui pakliūti į šių kraštų universitetus. D. Britanijos, Airijos, JAV, Meksikos federacijos teiravosi, kuo jos galėtų mums padėti. Žodžiu, nuoširdaus susirūpinimo bei užuojautos mums tikrai netrūko. Negalima užmiršti ir balandžio 5 d. tremtinių studentų intencija atlaikytų pamaldų.

Turinga ir puikiai suorganizuota konferencija tikrai daug atsiekė, o kad nuo gausaus darbo nuvargę atstovai nenutrauktų konferencijos, nuoširdūs šeimininkai belgai stropiai rūpinosi pramogomis. Aišku, kad puiki Spa apylinkių gamta didelę to rūpesčio dalį nuėmė jiems nuo pečių. Balandžio 9 d. vakare konferencija buvo uždaryta ir, visiems 150 atstovų bei svečių iš 34 kraštų dalyvaujant, Frahîn-Faz aukštumoje rūko atsisveikinimo laužo dūmai.

A. Kepalas

*

Gegužės mėn. 26 d. Münchene, šv. Liudviko Bažnyčioje buvo suruoštos bendros užsieniečių katalikų studentų gegužinės pamaldos. Pamaldas atlaikė šv. Sosto Delegatas, Msgr. Ferdinand Buchwieser. Šv. Marijos litaniją kalbėjo lotyniškai visų tautybių studentai kartu. Po to kiekviena tautybė savo gimtąja kalba sukalbėjo „Sveika Marija" ir sugiedojo po du posmus Marijos giesmės. Be gausaus studentų būrio, pamaldose dalyvavo nemažai ir vokiečių visuomenės. Gražų pamokslą pasakė kroatų studentų katalikų grupės pirm. kun. Dr. Stephan Kukolja.

*

Popiežius Pijus XII „Palaiminimo salėje" celebravo Šv. Mišias, kuriose skaitlingai dalyvavo Romos maldininkai bei lankytojai. Iš Sorbonos — garsaus Paryžiaus universiteto — atvyko 900 studentų. Mišiose dalyvavo ir skaitlingas būrys Belgijos skautų.

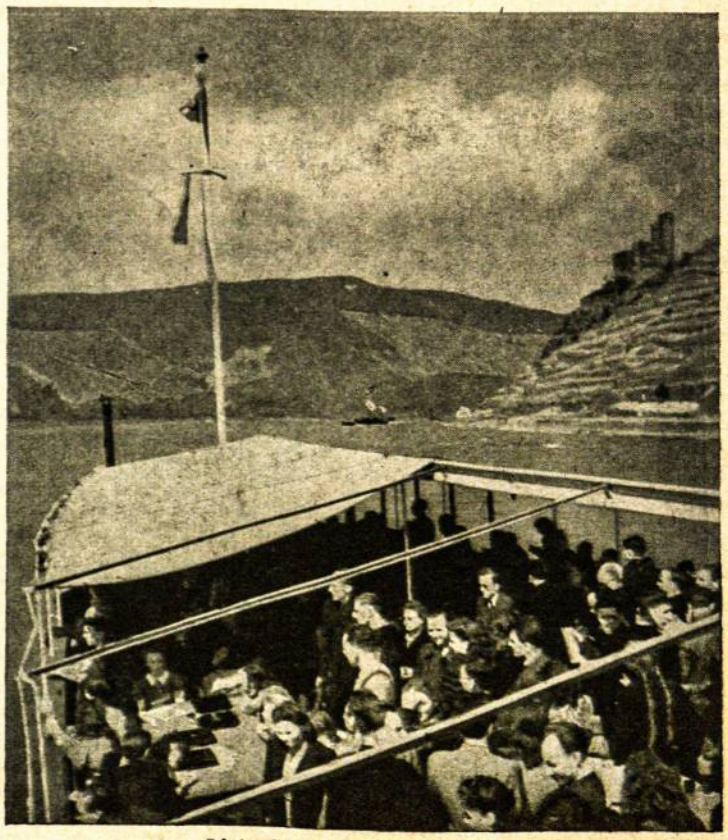

Lietuviška daina skamba Reine . . .

Aistis ir Brazdžionis pas grafologą

Jau keliadešimt metų psichologai intensyviai, darbuojasi, ieškodami būdų išryškinti rašysenoje pasislėpusį žmogaus sielos atvaizdą. Pirmieji rašto aiškintojai buvo „aiškiaregiai", kurie, įsijautę į raštą, regėte regėdavo jo autorių. Jie spėdavo ne tik būdą, bet jo praeitį ir ateitį . . . Vėliau prancūzai nustatė kelis šimtus reikšmingų rašto ženklų. Dabar vartojamas metodas yra rašysenos elementų ir jų derinių analizė. Klausiama, kas rašo smulkiai, kas stambiomis raidėmis, kas rašydamas spaudžia, kas raides jungia, kas jų nejungia ir t. t.

Kuriuos sielos bruožus galima išskaityti iš rašysenos? Daug ką: kūrybinį pajėgumą, energiją, ištvermę, darbštumą, temperamentą, jausmų, valios ir proto sanjonui šiščiui

Amžių ugnis

Amžių ankuro ugny tą ugnį
Uždegei, poete, pirmas tu
Ir, per amžius perbėgęs ledyginę,
Perdavei kitam, kad prie kitų,

Tau šaukyt krantų nepažadėta,
Su įvertėja amžių ugnimi,
Vėliai bėgtų tūkstančiai poetų,
Kad ji degtų amžiais nerami

Rankose Sappho, ir Dantės, ir Šekspyro,
Poe, Tagorės, Rilkės, L. tai-pe,
Kad dievų vardu skambėtų lyra

Ir tada, kai karo kilo pašvaistės
Kai ją ne
Ir kai neš mainonis, Putinas, ir šiūtis,
Ir po šimtmečių, kai jų ilgės kape

S. B.

tykį, vitalinę, prigimtį, gabumus ir interesus . . . Bet, pvz., nei amžiaus, nei lyties, nei užsiėmimo visai tiksliai nustatyti negalima.

Grafologine charakteristika gali pasinaudoti įstaigos vedėjas, pasirinkdamas tarnautoją, mokykla, istorikas, norėdamas geriau suprasti istorinę asmenybę, pagaliau, — jaunuolis, rinkdamasis sau gyvenimo draugę...

Prieš mus štai dviejų, labai gerai pažįstamų, lietuvių poetų rašto pavyzdžiai. Pabandykime juos paanalizuosi ir palyginti. Nuo tikslesnės analizės, deja, tenka atsisakyti neturint originalų, o tik faksimiles iš knygos „Pilnatis". Nežinia, kiek jos atitinka originalui. Bet ir iš to, ką turime, vieną kitą bruožą visdėlto galima nustatyti.

Atkreipkime dėmesį į taškus. A. tašką deda tiesiai ties raide gana žemai ir stipriai. Kartais taškas išeina

× × ×

Vienas kraujo lašas būt tave nuplovęs,
Bet varge jo vieno tu parigedai—
Kos didybę sėmėm iš didžios senovės,
Liko neteisėti mūsų pažadai...

Vienų vienas žodis būt tave apgynęs,
Bet varge jo vieno tu parigedai,—
Kos visi žadėjom mirti vėtėryus,
Liko neteisėti mūsų pažadai...

Thompson, Conn., 1947. 8. 11

J. Aistis

panašus į kirčio ženklą. Yra keli nereikalingi taškai: 2 eil. tarp žodžių **varge** ir **jo**, 5 eil. tarp **žodis** ir **būt** ir ties žodžiu **Thompson.** Kartais taškai įjungiami į po į einančią raidę, kaip žodyje **liko** 8 eil. Labai tiksliai ties raide rašomi ir kiti ženklai — paukščiukai, brūkšneliai, nosinės.

B. taškus deda taip pat tiesiai ties raide, taip pat gana žemai, bet patys taškai nevienodi: yra visiškai smulkių, vos įžiūrimų, bet yra taip pat ir masyvių, sunkių, kaip žodyje **Rilkės** (3 str.). Gana daug visai nereikalingų taškų: 4 eil. **perdavei** du taškai ant **i**, o žodyje **kitam** ties raide **m** daugtaškis, 5 eil. ties **t**, 6 eil. du taškai ties **amžių**, 8 eil. ties **s** žodyje **amžiais**, 10 eil. stambus taškas po **Rilkės**, pagaliau, paskutinėje eil. po žodžio **ir**. Kiti ženklai taip pat nevienodi. Paukščiukai kartais virsta brūkšneliu, kartais tašku (3 eil. **amžių**), o kitur stambūs aukščiai (8 eil. **amžiais**). Įdomu, kad B. ir nosines parašo, kur jų visai nereikia (**r žodyje** ir 9 eil.).

Štai kelios smulkmenos, kurios šiaip jau niekam nė į galvą neateitų. Grafologui jos gana reikšmingos. Tvirtas taškas, tvirta asmenybė, smulkus taškelis — bejėgiškumas. Tenka padaryti, išvadą, kad B. savijauta svyruoja tarp negalios ir jėgų antplūdžio. Taškai ten, kur jų nereikia — tose vietose ilsėtasi plunksnos. Gal būt tai suabejojimo, ar tinkamesnio žodžio ieškojimo akimirkos, o gal žvilgsnis atgal, žodžiu, šioje vietoje stabtelta sumegsti minčių siūlą. Galėtų tai reikšti ir kokią širdies ar plaučių ligą.

Kaip juodu sunaudoja popierio erdvę? A. eilutė prie eilutės ilgesnės raidės net susipynusios, pav., 3 eil. **y su** 4 eil. **t.** Tarp atskirų strofų tarpai didesni. Eilutėse žodis lipa ant žodžio, raidė ant raidės. B. eilutė toli viena nuo kitos, tarp strofų balti laukai. Raidė toli nuo raidės ir žodis nuo žodžio (Eilėraščio pabaigoje santykis kiek pasikeitęs).

Tai širdis (A.) ir protas (B.), tai jausmas ir idėja, tai muzika ir retorika, tai užsidarymas savyje ir veržimasis į pasaulį.

A. raidės stambios, sujungtos, susispaudusios, eilutė sklidina, kaip patvinui upė. B. raidės smulkios, bet,

palyginius su savo aukščiu, gana plačios, tarp savęs nesujungtos, eilutė ištęsta.

A. yra susikaupęs ir paskendęs savyje. Jo pasaulis yra jo vidinis aš, jo siela, jo kūrybos ašis. B. kūrybinis žvilgsnis nukreiptas į išorę, į objektyvųjį pasaulį, į objektyvią idėją. Prieš visatą jis stovi nusižeminęs ir menkas, kaip tos smulkios raidės prieš beribius erdvės plotus aplink jas. Jo sakinys ištęstas, dinamiškas.

A. nosinės nulinkusios į kairę — į save, B. į dešinę — nuo savęs, į pasaulį...

Įsižiūrėję į atskiras raides, matome, kad daugelis jų yra labai originalios — tai našios kūrybos ženklas. Kūrėjas ir čia sukuria originalių formų (plg. parašo **B. B.**).

Viename ir kitame pavyzdyje pastebime bendrą reiškinį. Šiaip Abiejų raidės yra apvalios, bet vienur kitur randame smailių kampų pvz., parašas **J. Aistis** ir **B.** priešpaskutinėj eil. **Aistis.** Be to, šalia įvairiais prietapais papuoštų raidžių, randame labai suprastintų, vos esminius raidės brūkšnius, pvz., abiejų **s**, B. **i** ir kitos. Tai racionalusis elementas žmoguje. Tai protas ir valia, kurie palaiko sieloje pusiausvyrą. Tai pastangos ieškoti esmės, branduolio.

Štai keletas bruožų iš rašto analizės. Vietos trūkumas neleidžia analizės tęsti, išplėsti, motyvuoti. Bet ir iš to, kas pasakyta, skaitytojui gal susidarys vaizdas, kuriuo keliu eina grafologas, aiškindamas raštą.

Jei palyginsime keletą šių bruožų, gautų grafologinės analizės keliu su abiejų poetų kūryba, rasime tuos pačius panašumus ir skirtumus. Tai paliekame padaryti pačiam skaitytojui.

Silvius

Tavo dorybė — kito yda

Jei kitas taip elgiasi, jis yra storžievis, bet jei tu pats — esi beveik didvyris.

Jeigu kitas ko nors kietai laikosi — užsispyrėlis, jei tu pats — esi tvirto būdo žmogus.

Jeigu jis vengia tavo draugų — neišmanėlis, jei tu jo draugų nevertini, tai, žinoma, tik todėl, kad gerai pažįsti žmones.

Jei jis su kuo nors mandagiai elgiasi — pataikūnas, jei tu pats — gerai išauklėtas.

Jei kitas atsako tau negreit, jis yra nuobodus žmogus, jei tu pats — kalbi apsigalvodamas.

Jei kitas ką nors kritikuoja — jis idijotas, jei pats — tu turi aštrų protą ir gilų dalyko supratimą.

Iš „New Era"

Viskas pasaulyje pats savimi neįdomu ir viskas neapsakomai įdomu, ką mes apgaubiame savo pačių jausmu.

Vaižgantas

Š. m. liepos mėn. 5 d. Paryžiuje mirė garsus Prancūzijos rašytojas Georges Bernanos. Bernanos buvo Prancūzijos religinio atsinaujinimo judėjimo — Renouveau catholique — atstovas. Bernanos rašyti pradėjo sulaukęs 40 metų. Savo knygomis jis norėjo sukrėsti skaitytojus, atskleisdamas moderniosios žmonijos moralinį smukimą ir supuvimą, kurių priežastys glūdi nusigręžime nuo Dievo. Prancūzijoj jo knygos buvę kas kartą „naujas pergyvenimas". Žymiausi jo veikalai: „Didieji kapinynai mėnesienoj", „Prancūzija prieš robotus, „Sėtono saulė", „Monsieur Quine", „Atskalūnas", „Bažnytkaimio klebono užrašai" ir kt.

*

Prancūzijos filmų režisieriaus Abel Gance jau keletą metų ruošiama spalvota filma „Passion", iš Kristaus gyvenimo, netolimoje ateityje būsianti baigta. Gance nesenai sugrįžo iš Egipto, kur jis rinko filmos nuotraukoms vietas. Filmos siužetui jis peržiūrėjęs apie 200 veikalų. Filma bus sukama trijomis kalbomis: anglų, prancūzų ir ispanų. Kristaus rolei Abel Gance ieško tinkamo vienuolio. Marijos Magdalenos rolei užangažuota Yvette Lebon.

Gegužės mėn. 30 d. sukako 40 metų prof. Zenonui Ivinskiui, Ateitininkų Federacijos Vyriausios Tarybos nariui ir žymiam Lietuvos mokslininkui — istorikui.

*

Gegužės mėn. 8 d. sukako 50 metų Zagrebo arkivyskupui dr. Aloyzui Stepinac, kuris 1946 metais Jugoslavijos komunistinio teismo buvo nuteistas 16 metų ir dabar yra kalinamas Tracoscano kalėjime. Kardinolas Spelmann apie arkv. Stepinac yra pasakęs: nuteistas, kadangi dirbo kartu su Kristum.

Pažymėtina, kad dr. Aloyzas Stepinac arkivyskupu tapo būdamas 36 metų amžiaus. Tuo būdu, jis yra jauniausias Kat. Bažnyčios arkivyskupas pasaulyje. Jo vardu yra pasivadinusi Kroatų Katalikų Studentų Sąjunga Vokietijoje.

*

„Jei komunizmas kur nors sustiprėja, tai atsakingieji veiksniai neatliko tinkamai savo uždavinių", pareiškė lordas Pakenhamas krikščionių politikų suvažiavime Soeste. „Komunizmas greit liktų be darbo, jei viso pasaulio krikščionys atliktų savo pareigą.".

Rugpiūčio 13-16 dienomis Londone įvyksta visuotinis Tarptautinio Katalikų Intelektualų Judėjimo suvažiavimas. Tarp daugelio suvažiavimo programoje numatytų klausimų, bus svarstomas ir pagalbos klausimas intelektualams-karo aukoms (Pax Romana).

*

Liepos mėn. 5 d. Schleswig-Holsteine, Ploen pilyje atidarytas pirmas tarptautinis studentų seminaras. Jis užtruks 14 dienų. Seminare dalyvauja USA, Anglijos Kanados, Prancūzijos, Italijos, Olandijos, Belgijos, Suomijos, Norvegijos, Švedijos, Danijos, Naujosios Zelandijjos ir Vokietijos studentų atstovai.

*

Čekoslovakijoje išnyksta katalikiškos mokyklos. Grafenbergo uršulietės seserys per 24 val. turėjo apleisti Sileziją. Dabar uždarytas ir „Unserer Lieben Frau" seserų liciejus čekų Budejovicose prie Pilzeno konfesinės mokyklos. Bijoma, kad mokslo metų gale bus uždarytos ir likusios katalikų mokyklos Bohemijoje. Pranešama, kad bus paskelbtas galutinis mokyklų suvalstybinimo įstatymas.

studentų gyvenimas tremtyje

Žiemos stovykla Hohenschwangau

— O vis tik gaila, palikti stovyklą-girdėjosi ne iš vieno collegos lūpų, keliaujant su kuprine iš Hohenschwangau į Füsseno stotį. — Aš vis dar gyvenu stovyklos nuotaikomis —, kalbėjo kita collegė jau dviem savaitėm praslinkus, negalėdama įprasti į savo niuriojo kambarėlio nuotaiką.

Panašiomis nuotaikomis gyveno visi stovyklautojai, kuriems teko ilgesnį ar trumpesnį laiką pabūti tarp snieguotų kalnų, kopti visom keturiom į jų viršūnes, vėliau šliaužti šlaitu žemyn, arba praleisti dieną su slidėmis.

Kad stovykla galėtų pasinaudoti visi Stud. At-kų S-gos nariai, ji tęsėsi visą mėnesį nuo II. 8. iki III. 7.). Stovyklautojai keitėsi kas savaitę ir tuo būdu čia turėjo progos pailsėti ir pasinaudoti žiemos sportu visų trijų zonų studentai ateitininkai. Tačiau, tai nebuvo tik poilsio stovykla, o kartu ir ideologinio bei visuominio darbo mėnesis. Vakarais buvo ruošiamos paskaitos, bei diskusijos įvairiais ideologiniais ir visuomeniniais klausimais. Po jų sekdavo atskirų draugovių pasirodymai; na, o po to-su didžiausiu nekantrumu laukiamas stovyklos „oficiozas" — Skersvėjis, kurio redaktoriais buvo: Al. Baronas, P. Jurkus ir K. Ambrozaitis.

Tur būt, pirmą kartą senojoje Bavarijos karalių pilies koplytėlėje skambėjo lietuviškos giesmės, kurios plaukdavo iš stovyklautojų lūpų kiekvieną rytą Šv. Mišių metu. Stebėdavosi ir vietiniai gyventojai tais keistaisiais užsieniečiais, kopiančiais ne tik su slidėmis ant pečių į kalnus, bet ir kiekvieną rytą į seną pilies koplytėlę.

Toje pat tolimojoje Alpių kalnų papėdėje įvyko ir 30-tasis Lietuvos Nepriklausomybės Šventės-Vasario 16 Dienos minėjimas. Prof. Sužiedėlio paskaita ir meninėj kūryboj sukauptas Tėvynės ilgesys grąžino visus vienai valandai atgal-į skurde ir nelaisvėj paliktąją gimtą Žemę, į savo šventąją ir neužmirštamą Kryžių Lietuvą, Didingieji Alpių kalnai tą vlandą liko kažkokie šalti, tolimi ir nesvetingi. Prisiminė tada Brazdžionis:

— O kryžkelės Rūpintojėli,
O Dieve senelių tėvų,
Kada Tu išvesi mus vėliai
Iš Alpių kalnų ir kalvų?

Paskutinę savaitę įvyko visuotinis Stud. At-kų S-gos atstovų suvažiavimas, kurio metu buvo išdiskutuoti veikimo klausimai, priimtas naujas S-gos statutas ir išrinkta nauja Centro Valdyba. Naująją Centro

Studentų atstovų suvažiavimo dalyviai Augsburge

Korp! „Grandis“ suvažiavimas

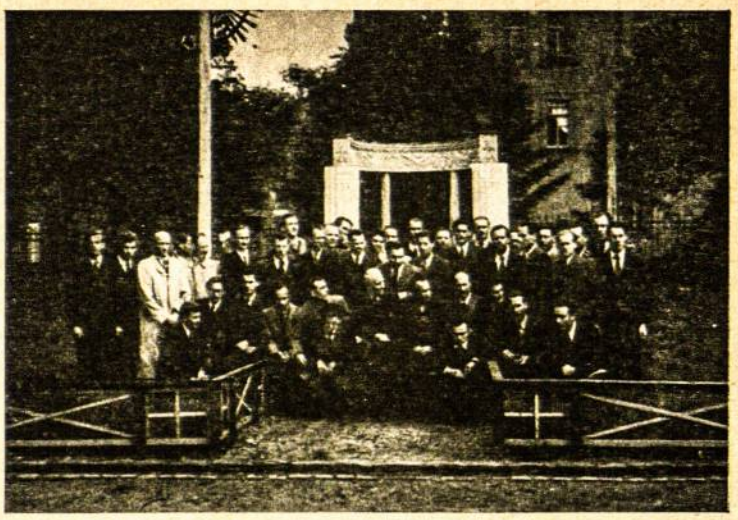

Balandžio mėn. 30 ir gegužės mėn. 1 d. d., Hanau lietuvių stovykloje, korporacijos „Grandis“ 15 metų jubiliejaus proga, įvyko studentų ateitininkų technikų suvažiavimas.

Suvažiavimas prasidėjo gedulingom pamaldom už rezistencijos judėjime žuvusius korporantus. Hanau lietuvių stovyklos koplyčioje, prie žuvusiems paminėti koplytėlės, buvo uždėtas vainikas. Po pamaldų įvyko oficialus suvažiavimo atidarymas. Atidarė dipl. inž. Vyt. Brizgys. Techniškų paskaitų ciklą pradėjo dipl. inž. A. Šatas paskaita „Aukštoji dažnumo technika oro laivininkystėje“ (Radaras). Po paskaitos vyko karštos diskusijos. Sekanti paskaita „Atomo branduolio skaldymas“ vėl buvo inž. A. Šato. Didelio susidomėjimo sukėlė prof. Dirmanto paskaita „Ateities Lietuvos atstatymo problemos“. Po paskaitos įvyko „Grandies‘ sueiga, kurios metu išrinkta nauja korporacijos valdyba (pirm. inž. chem. Al. Sušinskas) ir, po didelių ginčų, priimtas korporacijos statutas.

Gegužės mėn. 1 d., anksti rytą, J. Eks. Vysk. V. Brizgys skaito paskaitą tema „Krikščioniškosios asmenybės ugdymas“. Vėliau J. Eks. Vyskupas V. Brizgys laiko pamaldas ir sako pamokslą. Į pamaldas atsilanko didelė minia stovyklos gyventojų.

Po pamaldų įvyko iškilmingas posėdis, kurio metu dr. V. Jasaitis skaito paskaitą „Gamtos mokslai, technika ir mes“. Dipl. inž. Juozapavičius supažindina su „Grandies“ korporacijos veikla ir nupasakoja pirmuosius veikimo metus. Dar kartą žodį taria J. Eks. Vysk. V. Brizgys. Kalba prof. Dirmantas, dr. J. Gylys, Hanau lietuvių stovyklos vadovas Survila ir kiti. Skaitoma didžiulė eilė sveikinimų. Priimama pora rezoliucijų, nustatančių gaires tremties ir emigracijos sąlygose. Perskaitoma keliolika „Grandies“ sveikinimų visai eilei tarptautinių ir lietuvių organizacijų bei oficialių asmenų. Nuaidi Tautos ir Ateitininkų Himnai. Tuomi šventės oficialioji dalis užbaigiama.

Vakare įvyksta tradicinė „Grandies“ kavutė, kurią paruošiant talkininkauja Frankfurto universiteto studenčių ateitininkių Korp! „Giedra“. Be to, kavutėje dalyvauja visi aukštieji svečiai. Vėl eilė sveikinimų ir linkėjimų. Keletas collegų pakeliama tikraisiais nariais ir filisteriais. Aidi dainos. Skaitomas vienkartinis jumoro laikraštėlis „Neutronas“ (Al. Baronas, A. Pocius).

Seka gegužinės pamaldos, po to pasilinksminimas ir šventė, užtrukusi pora dienų, baigiasi, palikdama visų dalyvių širdyse troškimą, kad Kristaus dvasia viešpatautų žemėje, kad viešpatautų, šiame, nepaprastai dideliais žingsniais pirmyn žengiančiame, technikos pasaulyje. **A. L.**

VASAROS STOVYKLOS MOKSLEIVIAMS

Š. m. liepos mėn. 5 — 13 d. d. Anglų zonos moksleiviams ateitininkams Horneburg'e buvo suruošta vasaros stovykla. Šia stovykla pasinaudojo per 120 moksleivių.

Nuo š. m. liepos mėn. 29 iki rugpiūčio mėn. 4 d. panaši stovykla ruošiama Garmisch-Partenkirchen'e. Netoliese ruošiasi stovyklauti ir skautai.

Valdybą sudaro: J. Pikūnas, Alg. Petrulis, V. Kolyčius, Z. Prūsas ir Sig. Nenorta.

Oficialus stovyklos uždarymas įvyko kovo mėn. 4d., kartu paminint ir mūsų Tautos Globėją Šv. Kazimierą. Šita iškilmingoji diena prasidėjo pamaldomis, kurias laikė J. E. Vysk. V. Brizgys. Po pietų įvyksta iškilmingas aktas, Prof. dr. A. Maceinos paskaita, paminimas ateitininkijos 38 metų veikimas. Žodžiu sveikina Garbės prezidiumo nariai: J. E. Vysk. V. Brizgys, Tautinis Delegatas Kan. F. Kapočius, Prof. St. Yla, Dr. Karvelis, Cathunito pirmininkas Dr. Seney ir kiti. Be to, gauta daugybė sveikinimų iš kurių paminėtini Pax Romana Gen. Sekretoriaus, Miuncheno universiteto rektoriaus ir daugybė kitų. Nuaidi kalnų viršūnėmis Tautos Himno garsai ir iškilmingas posėdis baigiamas.

Vakare įvyksta atsisveikinimo koncertas. Mūsų mylimi svečiai — menininkai: St. Daugėlienė, P. Bičkienė, A. Paukštys, Al. Mrozinskas ir V. Žmuidzinas dar kartą išeina prieš mus ir nusilenkę dar kartą vedasi atsisveikinimui į aukštumas pasigėrėti nuostabiais peisažais (Vai gražu, gražu ant kalno . . .).

Taip prabėgo tos puikiosios stovyklos dienos. Jos buvo ne tik poilsio dienos, bet kartu ir dvasinio bei ideologinio atsinaujinimo dienos. Kiekvienas stovyklautojas pajuto, kad tai buvo kažkokia prošvaistė niūriųjų tremties dienų pilkumoje, prošvaistė, uždegusi visus pasiryžimu žengti tolyn tuo sunkiuoju keliu.

Kur ir kada bus sekanti stovykla? — klausia ne vienas. Tur būt, vienas Dievas težino, nes mūsų gyvenimas šiandien, iš tiesų, panašus į mažą laivelį viduryje banguotos jūros. Ar toli dar krantas? Nežinia. Kokioje saloje teks apsistoti? Neaišku. Negalėsim susirinkti savo krašto lygumose ar smėlėtam Baltijos krante, tai rinksimės nesvetingųjų kalnų papėdėse, rinksimės Maino ar Reino pakrantėse . . . Bet rinksimės! Mes ir norėdami juk neišsisklaidysime: mus jungia, tvirtai jungia, mūsų bendros idėjos, mūsų bendras tikslas. **Klevūnas**

Dviguba šventė Frankfurto draugovėje

Šių metų birželio mėnesio šeštoji diena Frankfurto universiteto studentams ateitininkams buvo nekasdieniška. Dalyvaujant iš įvairių Vokietijos universitetų atvykusiems idėjos draugams ir dideliam svečių būriui, buvo atšvęsta draugovės metinė šventė ir atkurta visuomeninin-kų Korp! „Kęstutis".

Šventė buvo pradėta 10 val. ryto pamaldomis Oberursel seserų vienuolių koplyčioje, kurias atlaikė Frankfurto universiteto studentų dvasios vadas kun. Rutkauskas, pasakydamas tai dienai pritaikintą pamokslą.

3 val. po pietų Frankfurte Hohenmark įvyko iškilmingas posėdis. Posėdis buvo pradėtas tylos ir susikaupimo minute, pagerbiant Nepriklausomybės kovose žuvusius, abiejose rezistencijose nukankintus, ištremtus Sibire ar mirusius ateitininkus. Po žuvusiųjų pagerbimo, Studentų Ateitininkų Sąjungos Centro Valdybos pirmininkas Justinas Pikūnas perskaitė Korp! „Kęstutis" atkūrimo protokolą. Prezidiumo ir visų šventės dalyvių akivaizdoje, 8 Frankfurto universiteto studentai ateitininkai duoda iškilmingą priesaiką ir yra pakeliami tikraisiais Korp! „Kęstutis" nariais. Prisaikdinimo apeigas atlieka kun. Rutkauskas, o korporacijos spalvas įteikia ir sveikinimo žodį pasako vienas iš pirmųjų Korp! „Kęstutis" dalyvių prof. A. Bendorius. Atlikus šias apeigas, prasideda sveikinimai. Vienas iš pirmųjų sveikina Voronežo laikų ateitininkas, vienas iš Korp! „Kęstutis" kūrėjų advokatas Silvestras Žukauskas. Jis pažymi, kad šie laikai yra tokie pat neramūs, kaip ir tie laikai, kada kūrėsi ateitininkai (1911—1920 m.) ar Korp! „Kęstutis" (1926 m.). Šiandien reikalinga nemažesnio jėgų įtempimo, ryžto ir drąsos, negu anais audringais laikais, nes Lietuvą užgriuvusios nelaimės yra nepaprastai didelės, o priešų žymiai padaugėjo. Baigdamas linki kovą tęsėti iki galo, kaip ją tęsėjo pirmieji ateitininkai, o kaikurie net ir gyvybes paaukojo (Matulaitis, Kumpis, Dovydaitis, Riauba, Sideravičius, Andziulaitis ir kiti). Tolimesni sveikintojai (agr. Petrušauskas, doc. S. Sužiedėlis, kun. L. Jankauskas, J. Pikūnas, vokiečių katalikų studentų organizacijų atstovas, įvairių draugovių bei organizacijų atstovai ir kiti) linki nepasimesti plačiame pasaulyje tarp daugybės visokių vilionių ir netikrų šviesų, bet visados prieš akis turėti tą didelį tikslą: Dievą ir kovą už Lietuvos laisvę. Visi kiti reikalai turi būti užmiršta ar laikinai padėta į šalį, nes kitaip mes kaip tauta neišsilaikysime ir žūsime. Be to, dar buvo pažymėta, kad yra galimas ir toks atvejis, kad mes po vieną išsisklaidysime plačiame pasaulyje ir tik tada išryškės ko kas yra vertas. Ateitininkas turi būti toks kovotojas, kurio nei laikas, nei nelaimės, nei nostalgija neįstengtų sulaužyti.

Po kalbų ir sveikinimų doc. J. Girnius skaitė paskaitą „Žmogaus sudaiktinimas", kuri pasižymėjo naujomis, drąsiomis ir originaliomis mintimis.

Iškilmingas posėdis buvo užbaigtas menine dalimi, kurioje dalyvavo smuikininkas prof. Motiekaitis ir muzikas Nomeika. Savų ir svetimų kompozitorių kūriniai buvo išpildyta su meile ir dideliu įsijautimu, kas visuose šventės dalyviuose sukėlė giedrias nuotaikas ir šiltą pritarimą.

Vakare, dalyvaujant visiems šventės dalyviams ir svečiams, įvyko arbatėlė, kurios metu dar pasakyta daug sveikinimo kalbų, linkėjimų, padainuota mūsų liaudies dainelių ir paskaityta tai dienai pritaikintas jumoro laikraštukas „Mišrainė".

Po arbatėlės ir šokių išvargę šventės dalyviai bei svečiai, spausdami solenizantams rankas, linkėjo, kad ši nuotaika ir pasiryžimai juos visados gaivintų ir priduotų jėgų kovoje už „Visa atnaujinti Kristuje".

Jonas Žemaitis

„Skersvėjis" veikia . . .

BOLŠEVIKINIS ŠVIETIMAS – FARSAS IR TRAGEDIJA

1947 metais prie kiekvieno fakulteto Vilniaus ir Kauno universitetuose buvo sudarytos vadinamos „partinės grupės". Ta proga, komunisfinė spauda nurodė, kad pagrindinė priežastis jų įsteigimui buvo — mokomojo personalo konservatoriškas atsilikimas. Dekanai ir profesoriai esą reikalingi rūpestingos priežiūros. Turi būti viskas daroma pasiekti kitų broliškų respublikų lygiui.

Vilniuje yra penkios tokios grupės. Visokiom progom jos turi padėti profesūrai ir kitam akademiniam personalui: paruošti ir pravesti politines valandėles, padėti išlaikyti darbo discipliną, padėti pasiekti geresnių mokslo rezultatų. Šie padėjėjai paprastai yra iš jaunų komunistų tarpo, kurie niekados nėra lankę jokių universitetų. Tačiau, jie yra gerai išmiklinti marksizme — leninizme, tame „mokslų moksle". Jie yra, taipogi, meisteriai teroro, šnipinėjimo, tardymo srityse.

Ir taip universitetų profesoriai, savo darbą dirbę ištisais dešimtmečiais, kaip atsilikę turi būti perauklėti, kad tiktų naujam mokslo lygiui. Pagal oficialius pranešimus, 215 profesorių ir kito mokomojo personalo randasi, specialiose mokyklose, kur jie sprendžia marksizmo — leninizmo problemas, kad galėtų paskui tęsti savo paskaitas.

(The Baltic Rewiew)

NEGRĄŽINAMI NUOSTOLIAI LIETUVOS MOKSLO ĮSTAIGOMS

Karo metu nukentėjo beveik visos lietuvių mokslo įstaigos, o kai kurios yra visiškai sunaikintos: išsprogdinta Fizikos — Chemijos Institutas Kaune, Dotnuvos Ž. Ū. Akademijos rūmai, sudeginta judaistikos muziejus Vilniuje, „Aušros“ muziejus Šiauliuose, evangelikų-reformatų biblioteka Vilniuje, turėjusi apie 20.000 tomų.

Dideli nuostoliai padaryti Maironio muziejui Kaune, tautosakos archyvui, trūksta didelės dalies lietuvių kalbos žodyno medžiagos, būtent, raidžių S-Ž ,trūksta daugybės knygų iš didžiųjų Lietuvos bibliotekų.

Filmo mokykla

1946 m. Prancūzijoje buvo rodyta 400 filmų, kuriose pavaizduota: 310 žmogžudysčių, 104 apiplėšimai, 34 padegimai, 642 apgavystės, 182 melagingi liudijimai, 165 vagystės, 405 išsiskyrimai ir kt., iš viso 1993 nusikaltimai.

Metinė šventė

Nors mūsų tremties studentija susiformavo neseniai, bet jau suspėjo sukurti arba atgaivinti savo tradicijas, kurios ir svetimoje žemėje jai teikia savitą veidą ir lietuvišką charakterį.

Š. m. balandžio mėn. 18 d. savo nuotaika išsiskyrė iš kitų dienų. Gal būt, iš dalies ir todėl, kad Tübingeno ateitininkų draugovei į savo tarpą teko priimti gausesnį jaunimo būrį, nei kitas metais, kuris, kaip vienas naujai įstojusių savo kalboje pažymėjo, yra pasiryžęs ateitininkų šūkį „Visa atnaujinti Kristuje“ pritaikinti savo gyvenime. 11 jaunų žmonių sukauptais veidais kartojo pasižadėjimo akto žodžius ir bučiavo vėliavą... Vos baigus šį ceremonialą, išsirikiavo nauja dešimtis. Tai 9 šiais metais baigę Tübingeno universitetą medicinos daktarai ir 1 ekonomijos daktaras. Jie pakeliami filisteriais. Visa eilė kalbėtojų iš prezidiumo podiumo sveikina naujuosius ateitininkus ir filisterius. Vykdomosios Tarybos narys prof. Brazaitis, šiltai prisiminęs prof. Dovydaitį, kuris, tokių iškilmių proga Lietuvoje, mėgdavo paprastais evangelijos ar maldaknygės žodžiais pasiekti jaunas širdis, kalba: „Europa ir mes gyvename sunkų laikotarpį. Desperacija ir pasinėrimas savy yra šiandienės Europos vyraujanti nuotaika, bet ir šitame chaose gyvendami mes tariame: „Ateitį Tėvynės regėsim laimingą“. Prof. Brazaitis sveikina Tübingeno ateitininkus ir negalėjusio iškilmėse dalyvauti prof. kun. M. Krupavičiaus vardu.

Dr. D. Jasaitis visu pirma kreipiasi į jaunuosius gydytojus, primindamas, kad tik Kristaus artimo meilės vedami jie galėsią pilnumoje panaudoti įgytas žinias. Gydytojas turįs ligonyje matyti savo brolį, kaip Kristus matęs brolį kiekviename žmoguje.

Ateitininkų Federacijos Vyriausios Tarybos vardu sveikina prof. Z. Ivinskis. Kova visuomet lydėjusi lietuvį. Tik atkaklioje kovoje su galingesniais kaimynais jis sugebėjęs ištverti ir laimėti. Religinės ir tautinės kovos momentai šiandien esančios vienintelės priemonės atsispirti prieš bedieviškąjį bolševizmą.

VLIK'o narys dr. Karvelis kreipiasi į baigusius universitetą ateitininkus. Mūsų uždavinys yra tremtyje įgytą mokslą ir patyrimą panau-

Ak, kad atsivežus būčiau mamą! . . .

Tübingene

doti kovai dėl Tėvynės laisvės. Idealistinė pasaulėžiūra būsianti rimta talkininkė šiuose laikuose.

Studentų Ateitininkų Sąjungos Centro Valdybos vardu jautriais žodžiais sveikina coll. Kolyčius, vokiečių studentų katalikų atstovas coll. Oberstdorfer ir „Šviesos" atstovas dr. Šlapelis.

Naujai priimtųjų vardu kalba coll. Čepulis, o baigusiųjų — dr. Jurgelevičius. Ypatingai šių pastarųjų žodžiuose jaučiama daug kieto pasiryžimo ir jaunatviško entuziazmo.

Šalia visos eilės žymių Vokietijoje gyvenančių asmenybių bei ateitininkų draugovių, tübingeniečius raštu sveikina Züricho ir Paryžiaus ateitininkai.

Vietinės draugovės pirmininkas dr. A. Šmulkštys, uždarydamas iškilmingą posėdį, sveikina ponias Valiūnienę ir Alinskienę, kurių vienos trys, o kitos du sūnūs tą dieną buvo pakelti į tikruosius narius.

Tautos Himno žodžiai nuaidi erdviuose „Museum" rūmuose, užbaigdami šią iškilmingą valandą.

Meninė šventės dalis, su gausia ir įvairia V. Operos solistės p-lės Dambrauskaitės bei smuikininko Iz. Vasyliūno programa, sutraukė beveik visą Tübingeno lietuvišką visuomenę. Jaunatviško entuziazmo netrūko ir vakarienės metu. Šokiai ir coll. coll. Mažiulio, Barono, Ambrozaičio pastangomis išleistas jumoro laikraštėlis vykusiai prisidėjo prie bendros šventiškos nuotaikos.

Šiai šventei suruošti daugiausia darbo ir energijos parodė nenuilstantis Tübingeno ateitininkų draugovės pirmininkas dr. A. Šmulkštys.

Vakarienę valgyt liepė . . .

Würzburgo draugovė

1948 m. vasario mėn. 7 d. atsistatydino draugovės valdyba. Esant nenormaliai padėčiai (dalis draugovės narių turėjo persikelti į naują gyvenamą vietą), buvo sudaryta laikinoji draugovės valdyba, kol šių metų kovo mėnesio 20 d. (jau persikėlus į Schweinfurtą) buvo išrinkta nauja valdyba: pirmininku Albinas Gražulis, sekretorium Vitalija Baleišytė ir iždininku Jonas Rimeikis.

Prieš porą mėnesių Kanadon išvyko buvęs draugovės pirmininkas Vytautas Aušrotas ir sekretorė Pranė Kungytė. Išvykstantiems suruošta kuklios išleistuvės ir įteikta keletas dovanėlių, prisiminimui liekančių idėjos draugų.

Nors dalis draugovės narių jau emigravo ir nemažai yra pasiruošusių emigruoti, bet ateitininkiškasis darbas sėkmingai tęsiamas toliau. Nesant galimybių sukurti atskirų korporacijų, dirbama bendrai. Įvykusiuose susirinkimuose nagrinėta bei diskutuota sekančios temos: „Vadovavimo technika ir psichologija" (ciklas paskaitų, kurias skaitė draugovės dvasios vadas kun. Alfonsas Sušinskas), „Partijos ir jų reikalingumas", kurią skaitė buvęs Seimo narys ponas Valickis. Kiekvienai paskaitai būdavo parenkamas koreferentas, kuris paruošdavo medžiagos diskusijoms. Kaip praktika parodė, šitas metodas davė sėkmingus ir teigiamus rezultatus. Nusistatyta tokius paskaitų ciklus ruošti ir toliau, apie tai iš anksto painformuojant draugovės narius, kad kiekvienas galėtų susipažinti su medžiaga kalbamuoju klausimu ir sėkmingiau pasiruoštų diskusijoms.

Artimausiam susirinkimui pramatyta diskusinė tema „Ateitininkiškojo sąjūdžio prasmė".

Netolimoj ateity pramatyta suruošti draugovės metinę šventę, kurios metu dalis draugovės narių duos iškilmingą pasižadėjimą.

Stasys Galinis

Eichstätto draugovė

Vietos phil.-theolog. aukštosios mokyklos studentų ateitininkų pastangomis suorganizuotas visuomenei paskaitų ciklas, pavadintas „Paskaitos sveikai lietuviškai sąmonei palaikyti". Paskaitas skaityti yra sutikę visa eilė mūsų visuomenei pažįstamų paskaitininkų. Pradžioje paskaitą skaitė rašytojas Paulius Jurkus tema „Valančius ir mūsų kova". Vėliau Erlangeno universiteto doc. Cirtautas „Tautinis auklėjimas".

Š. m. balandžio mėn. 11—18 d. d. Oberaudorf'e prie Kupstein studentai ateitininkai suorganizavo poilsio pobūdžio stovyklą. Stovykloje, be pačių ateitininkų, dalyvavo ir kiti studentai bei jaunimas. Stovyklos metu buvo aplankyta Liudviko II-jo pilis, Chiemsee saloje, Berchtesgaden'o druskos kasyklos ir Oberaudorf'o apylinkėje esančios įdomesnės vietos, kaip Giessenbachklam, Wendelstein, Brunstein.

Stovyklaujant dalis studentų nuvyko į Oberaudorf'o komunistų suruoštą priešrinkiminį susirinkimą. Mūsiškiai gyvai dalyvavo diskusijose ir savo gyvais patyrimais nušvietė vietos gyventojams komunistų nešamąjį „rojų". Susirinkimas užsitęsė apie 4 val. ir gale, visai susimaišę, komunistai užmiršo savo priešrinkiminę propagandą.

Stebėtojas

*

Bremene įkurtas universitetas. Paskaitos pradedamos nuo šių metų rudens semestro.

Laiškas dėdei

Suvalgęs vieną sūrią silkę
Ir vyšnios lapą užsirūkęs,
Su BALF'o švarku užsivikęs,
Metuos Naujuos sveiks, dėde, būki!

Tave aš sveikinu iš krajaus
Ir brolėnus abu iš tolo.
Gal jie kur beisbolą sau groja.
Išgėrę bonką Coca-Cola.

Tu, dėde, strytkariu pardūmęs
Iš fabriko namo pas pačią,
Užtraukęs gerą Camel dūmą,
Skaitai „Ameriką" pas pečių.

O čia mes minim Straton bilių,
Kanada, Kuba, Sao-Paulo, —
Visvien, į peklą ar į Čili,
Kad tik toliau nuo tėvo saulės.

Jūs kalbat kaip atomas veikia, —
Ar Brooklyną iš kart patiestų,
O mes, kaip pragyventi reikia
Per dien su pora gramų sviesto.

Jūs kalbat: „Sur, pakilti gali
Ir be žmogaus areoplanas".
O mes tai vis apie Maršalį
Ir rusų keikiamą jo planą.

Kai jūs nueina į saliūną
Ir geriat viskį arba alų,
Mes keikiam Juozapą Staliūną,
Kad jis greičiau kur gautų galą.

Na, taip ir stumiam biednas dienas
Germanijoj čia tarp germanų.
Ir netikim, kad yr ne vienas
Pasauly kumpis ar šampanas.

Ir netikim, kad žmonės turi
Ir apsiklot, ir pasitiesti,
Ir kada nori valgo sūrį,
Ir kada nori tepa sviestą.

AL. BARONAS

Ir taip kas naktį mes sapnuojam, —
Mes ubagai amerikonus, —
Kad automobiliais važiuojam
Ir valgom gaidžius, ir bekonus.

Na, o kaip gi laikos draugas Bimba,
Kaip jam meluot lig šioliai klojas?
Jūs jam užbraukit kokiu rimbu,
Kad jis greičiau patiestų kojas.

Sudiev, dėdyt, baigiu rašyti, —
Balf'e linkėjimų visiems.
Atsiųsk pusmaišį biskvitų
Arba įdėk dėžutę kem.

Gyvenki sveikas šimtą metų
Ir visada bagotas lik.
Nesiųsk nei kelnių, nei čebatų,
Tiktai vis Camel pavaryk.

Įdėk ir milko sudžiovinto,
Ir čyz, ir šokolado plytą.
Ir dar uždėk ant viso šito,
Dėduli miels, afidevitą.

Ir pasakyk, kad Straton bilių
Greičiau pravestų pons Trumėnas
Sudiev. Tave vis tebemyliu —

Iš Hanau DP Camp sūnėnas.

VALDŽIOS ELEGIJA

Anei lovų, anei dekių
Švabas nebeduoda;
Ir Petruliui, ir Pikūnui
Šiandien diena juoda.

Suvažiavo ir suėjo
Iš visų pasviečių;
Atvažiavęs čia ne vienas, —
Kitą pasikviečia.

Galvą krapšto komendantas,
Galvą krapšto Prūsas,
Dėl idėjų, dėl veikėjų
Ir dėl lovų mušas.

Vienas buvo dvi savaites,
Kitas trečią būna, —
Eis į kiemą gult Žiūraitis,
Prūsas ir Pikūnas.

Ir suvalgė visą oksą,
Ir visus miltinius,
O iš strioko Stasius šoka
Pas stalą suktinį.

Sakyk, daktare Maceina,
Ką dabar daryti? —
Sudėk, „Skersvėji" tu, dainą,
Svečiam išvaryti.

Atvažiuoja nauji ponai
Ir vis taria: „Labas",
O Petrulis ir Pikūnas
Šaukia: „Baigta! Grabas!"

„Estetiné" poezija

Malūnas malė juos, ir kaulai jų byrėjo
Į maišus baltais miltais, juos vokiečiai sėmė
Superfosfato vietoj ir į dirvą sėjo,
Ir daržovės, kaip kiaulės, riebios augti ėmė.

O jie, sutirpdę auksą, apyrankes darės,
Ir žmonos ir meilužės Goebbelsų ir Franckų,
Raudonos riebios prūsės ir storos bavarės
Jas dėjo ant lakuotų nutukusių rankų.

Aidai Nr. 6

Nekuklus prisipažinimas

Niekam pasauly aš nepavydžiu:
Nei Gediminui nuosavų slidžių,
Anei Žiūraičiui, anei Gražuliui,
Tiktai pavydžiu ašen Petruliui.

Kad aš turėčiau šitokią galią, —
Tuoj suvaryčiau visus į salę,
Pro fotografo spiaudomą dūmą
Ašen pagerbčiau punktualumą.

Sėdėt' prieš pusę valandos salėj
Stefa ir Julė, Gėnė ir Lialė,
Sėdėtų Liusės, sėdėt Janinos,
Sėdėt' Kisielius ir Gediminas.

Kad aš turėčiau galią Petrulio,
Muščiau kai sėdi, muščiau kai guli;
Imčiau botagą ašen Maželiui
Už tai, kad bando sprogdinti salę.

Jį ir jo baisią pragaro ugnį
Meščiau nuo kalno kur į bedugnę.
Kad aš turėčiau Petrulio galią, —
Siųsčiau Žiūraitį į didį kelią,
Kad jis nupirktų didelį jautį
Ir liepčiau Justui aš jį papiauti.

Ir aš kasdieną, dar apart pietų,
Duočiau po dešimt gerų kotletų.
Ašen atvežčiau Nestlės vežimą,
Kad jis pagyvint visą veikimą.

Kad aš turėčiau Petrulio galią,
Ašen prispausčiau Šešką kaip pelę:
Jį užrakinčiau mandagia forma
Kur nors į spintą, kaip maisto normą.

Kad aš turėčiau Petrulio galią, —
Skersvėjui ruoščiau didelį balių
Ir griebčiau Ylą, mūs profesorių,
Kam likviduoti Ateitį nori.

Ašen prigriebčiau Natkų jaunuolį,
Kam jis seniūną baisiai užpuolė,
Kam jisai nori būt radikalas
Ir sako seniam tuoj pat bus galas.

Kad aš turėčiau Petrulio galią, —
Duočiau Kisieliui didžiulę valią.
Tegu jis mini vis Gedimimą,
Kaip dirvoj rado šis karabiną.

Oi, daugel, daugel aš padaryčiau —
Nereikalingus namo varyčiau.
Te namie dūksta, šoka ir gaudos,
O ne čia saulėj ir sniege maudos.

Niekam pasauly aš nepavydžiu
Nei didžių mokslų, nei dvarų didžių —
Anei Baužinskui, anei Gražuliui,
Tiktai pavydžiu ašen Petruliui.

Dvi slidės, dvi slidės
Ir pora lazdų.
Sušlapom, sušlapom
Visi lig barzdų.

Pikūne, dievaiti,
Sakyk kas daryt?
Nejau nepajėgi
Orų sutvarkyt.

Dvi slidės, dvi slidės
Ir statūs kalnai.
Ir Stefos in Danos
Nutrinti kulnai.

Techniškai apie meilę

Ir medžiai vedė linksmą flirtą,
Kaip kavą bitės medų laka,
Ir pats gegužis guli girtas
Pas kalsruiškių tuščią baką.

Pavasaris visus svaigina
Ir pilnas jis odekolono...
Ten kažkas mini vis Reginą,
Ten kažkas Lialę, Zitą, Oną.

Ir šitą Grandį šauni Giedra
Saftu ir žvilgsniais čia nugirdė.
Suvers kavos pupelių viedrą,
Kad kuo tvirčiau suplaktų širdys.

Ir vargšas Vladas, ir Pilypas,
Ir vargšas Algis vargšas Jonas,
Nes prie mergaičių jie prilipo
Ir širdys skyla, kaip atomas.

Pro pilną bliūdą makaronų,
Pro silkės didelį didumą,
Velniop lai eina elektronas
Ir Einšteino reliatyvumas.

Ir kas protonai mums ir kvantai,
Ir kas visokie neutronai? —
Mes ir be formulių suprantam,
Kad meilės sviete milijonai.

Kai ji pamirš, — bus tau negera
Ir meilė skers tave, kaip jautį,
Ir, galbūt, tu nė su radarais
Nebegalėsi jos pagauti.

Ir širdys jaunos skils uranais:
Čia buvo meilė ir nebėra,
Ir gal širdies tau anei kranas
Nebepakels į stratosferą.

O dienos sklinda, kaip fotonai
Ir kaip dinamo širdys ūžia . . .
Sukas galva Elytei, Onai
Šiltoj pavakarėj gegužio.

ALp(LKA)3093
1948, Nr.1/2

Nr. 199300